

AGENDA
CULTURALĂ
A SĂPTĂMÎNII

pag. 14

SĂPTĂMÎNA
POLITICĂ
PE SCURT

pag. 7

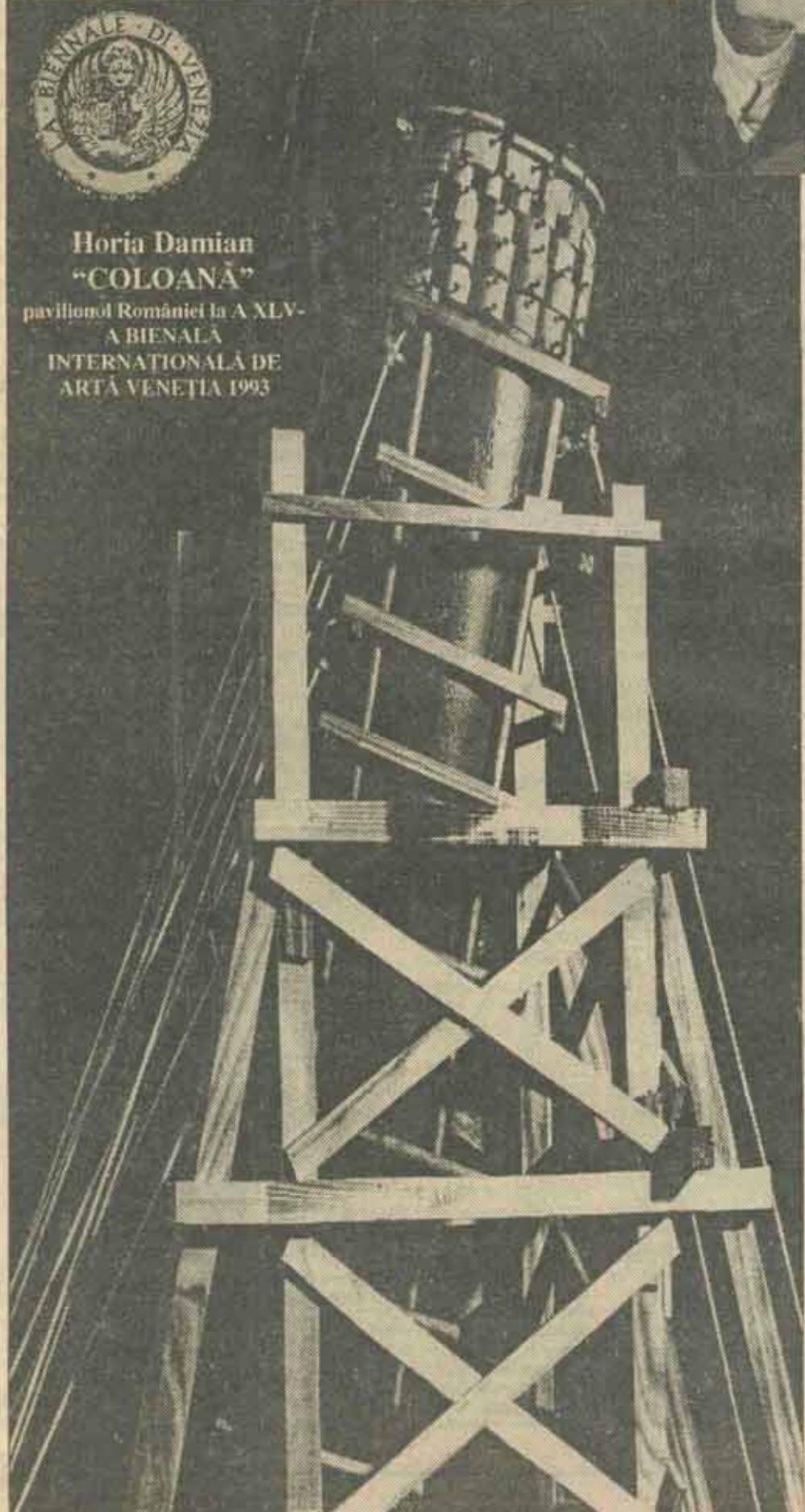

SĂPTĂMÎNAL EDITAT DE GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL

ANUL IV • NR. 24 (176) • 24-30 iunie 1993 • 16 pagini • 50 lei

Horia Damian
"COLOANĂ"
pavilionul României la A XLV-
A BIENALĂ
INTERNATIONALĂ DE
ARTĂ VENETIA 1993

SĂPTĂMÎNA
POLITICĂ
PE SCURT

pag. 7

EȘEU

pag. 11

VLADIMIR TISMĂNEANU
despre volumul de memorii
al lui Petre Roman

CRONICĂ POLITICĂ

TIA ȘERBĂNESCU
HORATIU PEPINE

pag. 3

MISU NEGRIȚOIU

"Modelul
economic
actual NU
este cel pe
care trebuie
mers mai
departe"

pag. 8-9

INTERVIU SĂPTĂMÎNII

realizat de
ILIE ȘERBĂNESCU

GABRIELA ADAMEȘTEANU

FALSE ȘI AUTENTICE ELITE

Distanță dintre elite și oamenii de rând au sesizat-o mereu călătorii străini prin țările române. Situația, mai tipică pentru Regat decât pentru Transilvania (unde bariera etnică ieșe în evidență), prezintă similitudini cu cea din Rusia. O elită europenizată, crescută cu guvernantă englezoiacă și profesor francez, comunica la fel de greu cu "poporul de jos" apăsat de cutumele feudale remanente, ca și yankeul picat la curtea Regelui Arthur.

Compararea între societatea românească și cea rusească bănuiesc că va părea hazardată. Mi se vor aduce dovezi despre cit de civilizată arăta lumea noastră în '44, cind s-a trezit în fața armatelor rusești, numite apoi eliberatoare. Nu prea văd însă ce contraargumente mi se vor aduce atunci cind, privind înapoi, spre sfîrșitul secolului, vom descoperi că în timp ce se desfășurau războaiele țărănești de formular medieval (1907), în tărăguri de mărimea Botoșanilor existau librării franceze, iar Proust era aproape simultan comentat critic la Paris și la București. După improprietărire și votul universal, din satele și căror standing îl putem ușor reconstituî (pentru că ultiile nu s-au pavat nici pînă azi și casele au rămas, multe, aceleași), România interbelică avea să trimită în școli destui reprezentanți ai viitoarelor sale elite. Prima generație care s-a raportat fără complexe la cultura europeană a rămas pînă acum și singura neîmpovărată de istorie: cuvintele lui Mircea Eliade au încă și azi un tulburător ecou profetic.

Înghixtit de regulă "în orașele pierzanei" (înștipte locuri unde nu se întâmplă nimic), în compromisurile balcanice sau bizantine ale vieții politice cotidiene, intelectualul interbelic de origine modestă (om al "tranzitiei") trebuie să-si fi avut clipele lui inevitabile de nostalgie. "De ce m-ai dus de lîngă voi?" îi va fi întrebat (eventual cu lacrimi în ochi, la un pahar cu vin), pe cei rămași acasă. Rămași nu doar într-o altă cultură, ci chiar într-un alt timp istoric.

O întrebare pur retorică. Pentru că, învingător sau invins, intelectualul acelui timp se bucura în mediul său de un respect, de o aură socială pe care nu ne-o putem imagina azi – oricăt ni s-ar povesti despre ea și oricăte amendaamente i se vor aduce. În lumea în care ne-a fost dat să trăim, noi nu am întîlnit și nu întîlnim decît ostilitate și dispreț față de elite.

Sub retorică egalitară, comunismul a răsturnat valorile și recompensa prestației sociale, recrutindu-și, în cunoscută lipsă inițială de adeziune, mulți dintre execuțanții angajați și fideili din adâncurile lumii cu amprentă medievală. De aici nota specifică a comunismului românesc, primitivismul agresiv al elitelor politice autohtone din ultimele decenii, obediția îndelungată, crearea mașinilor indestructibile etc. De aici false elite (ce continuă să aibă statut de neatins și legitimare, în disprețul unor criterii profesionale de selecție). De aici spelurile tot mai disparate (și tot mai inutile) adresate GDS, AC, partidelor politice de a merge narodnicist spre poporul dezorientat, săracit, rămas în grija unei prese perverse, gen România Mare.

De aici și imaginea României în lume, despre care se vorbește atât de mult și pentru care se face atât de puțin – în primul rînd prin modul în care sunt de obicei selectați emisarii ei. Faptul că mai multe personalități (scriitori cunoscuți) au fost trimise ca ambasadori ai culturii române la Viena, Washington, Roma, Ierusalim, ori recenta numire a lui Mihai Botez la ONU, au prea puține sanse să schimbe fondul lucrurilor. Dacă totul va rămîne doar aici.

Stimată doamnă
Adameșteanu

Dacă spațiul revistei dvs. îngăduie, rog să inserați rindurile de mai jos, izvorite dintr-o datorie morală și dintr-un sentiment al răspunderii nu numai cetățenești, dar și de istoric prin profesie.

Un gest deplorabil

Am citit cu satisfacție textul Prostia violentă al lui Andrei Pippidi, din nr. 49/92 al revistei dvs. Este un text important deopotrivă prin atitudinea civilă pe care o degajă, cit și prin maniera în care tratează totalitatea "dosarelor" Mathias Rex, dăltuit în bronz de un mare sculptor, care propune, evident, o viziune și traduce un sentiment istoric al unui popor, la un moment dat.

Nu trebuie ca înfruntarea cu obiectivitatea unui primar cu orizont strîmt de provincial și cu ținuta care nu-i dă pace, să estompeze substanțialitatea și modernitatea demersului propriu-zis istoriografic al lui Andrei Pippidi. Aș vrea să întelegă dl. Funar că opinia de istoric a lui Andrei Pippidi nu e singură, iar demersul său – profitând de calitatea de primar pe care o are – e penibil și dezgustător.

Mă tem însă că la dl. Funar grav nu este atât faptul că nu a priceput aceasta cind a purces la actual care-i asigură o tristă faimă; grav este că nu va înțelege probabil niciodată sensuri și chemări ale unui timp și ale unei lumi față de care tiparele sale mentale sunt iremediabil vetuste.

Prof. dr. DAMIAN HUREZANU

Domnule Andrei Cornea,

În numărul 20 al revistei atât comis în clar ceea ce pînă acum era doar insinuat, mai mult sau mai puțin mascat, prin "linia" revistei.

In editorialul ce cu onoare îl semnată pe prima pagină, sub pretextul analizei vietii partidelor din România, atacă PNȚCD-ul (pe 60 de rînduri din 72, cit are tot editorialul!).

Vă citez:

"Să astfel, necontestăți de la bază, liderii tărâniști dispun realmente de o bază, de un fel de «uteciști» cu alt semn, gata să execute și mai puțin să pună la indoială".

"(...) incetineala în reacții a partidului (...)"

"(...) discursul rigid și nostalgie după România antebelică, puțină disponibilitate pentru asumarea proprietelor erori (...)".

Confruntat cu toate aceste sfidări și mai ales cu uzura biologică a «bunicilor» supraviețu PNTCD acestui final de secol?

Cită îngrijorare, d-le Cornea, dar nu vă neliniștiște, fiindcă realitatea este total diferită față de cea pe care pretindeți că o analizati.

Același stil arrogan-superior-ironic îl arăta și în interviul cu dl. Cornelius Coposu, care, cu mult calm, v-a replicat de fiecare dată cind depășeați limita.

Numai 400 lei

pe trimestru
costul abonamentele cu jumătate de preț oferite de revista "22" pentru
**PENSIONARI,
CADRE DIDACTICE,
ELEVI, STUDENȚI,
FOȘTI DETINUȚI POLITICI,
VETERANI DE RĂZBOI**.

Cei interesați să rugă să expedieze prin mandat poștal sumă de 400 lei pe adresă:

Revista "22" cont 45103532, BCR Filiala sector 1, Str. Londra nr. 10. Totodată, cei interesați să rugă să trimînă adverințele corespunzătoare (talon de de pensie, adverințe de la școală etc.) pe adresă:

Revista "22" Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea pentru Serviciul de Difuzare.

Abonamentele la jumătate de preț, pentru aceste categorii de cititori vor fi sponsorizate de INSTITUTUL PENTRU DEMOCRATIE ÎN ESTUL EUROPEI, Asociația EST-LIBERTÉS și de firme THE FUTURE IMPACT din SUA, condusă de Mihai Botescu și de la scriitoarea HERITA MÜLLER.

În fond, vă înscrieți în curentul mai larg de neoideologi "de stînga" (cum, în peto, vă place să vă considerați): G. Andreescu, A. Blandiana, M. Sora, O. Paler, A. Pleșu, în general staff-ul Alianței Civice.

Să punem puțin sub lupă această organizație "apolitică", și ce vom vedea? Un fel de ambă politici, care doresc să fagociteze adeverăta opozitie. O colecție de personalități culturale, frustrate psihic, vagi disidenți, foști miniștri în primul guvern neocomunist de după 1989, foști membri în CFSN-CPUN și după începutul Pieței Universității (cu respectiva doză de complicitate urmăritu-i pînă la moarte, ca o tinichea).

Deci această structură, fără răspundere electorală (i-a fost de ajuns eșecul listei "Independentilor" de la 20 mai 1990?), vrea acum să dădăceașă adeverăta opozitie, să-și plaseze oamenii în punctele cheie ale Convenției, precum puții de cuci în cui, ca mai apoi, după ce își vor asigura controlul total, să făcă de mîna, pe sub masă, cu comuniști.

În numărul următor, 21, atîi pus la dispoziție unui partid, PD (FSN), care acum are în sondaje 4% și care nu va mai pătrunde ca stare în viitoarele parlamente (faptul, sper, vă este evident), o pagină întreagă de revistă.

Să fie oare "arvina" în viitorul tîrg politic AC-PNLAT-PAC-FSN (PD), despre care se tot susțină?

NITESCU LUCIAN

București

8 iunie 1993

P.S. Sunt sigur că veți "pierde" scrisoarea de față.

Stimată doamnă
Adameșteanu

Uneori, am impresia că în tabloul de bord al redacției săptămînalului "22" se găsește indicații privind modul de a fi al unei anumite prese coroborat cu campanii de tip sindicalist al redactorilor lezăți.

Abonament
cu jumătate
de preț

Abonament
cu reducere
(ridicat de la
redacție)

După publicarea interviului cu Annette Laborey "O țară fără eroi, unde fiecare este erou pentru sine" cred că se impunea în orientarea săptămînalului conturarea unei atitudini de estompare a elitismului specific inteligenței românești în care fiecare este sigur pe sine însuși și are intotdeauna dreptate.

Abordarea problemelor redacționale de la România liberă în maniera în care a fost tratat la vremea lui și Cotidianul o credem depășită.

Dacă milităm pentru o economie liberă de piață trebuie să recunoaștem și principiile ei și să le aplicăm fără resentimente.

Cind Cotidianul și-a făcut ordine în redacție, a fost atacat în "22" un OM care își pune toate mijloacele la dispoziție pentru realizarea unei prese cu adeverat democratice și de ținută, unică în peisajul publicistic din țara noastră. S-a mers pînă acolo încît împreința se supraestimau, prin moștenirea pe care o vor lăsa prin prețioasele opere înscrise în patrimoniul literaturii române, uitind să-și numere paginile dintr-o istorie a literaturii, mai recentă, așa cum face tovarășul Vasile Bârzan, în comparație cu lucrările domnului Ion Rațiu pe care le minimizează pînă la inexistentă.

Intr-o economie de piață, o societate comercială trebuie să-și asigure profitul, or. România liberă – cotidianul cu cel mai puternic impact publicitar – nu poate trăi numai din publicitate. Scădere tirajului este un semnal alarmant, care poate duce și la reducerea solicitărilor publicitare, ceea ce reclamă în mod implicit luarea unor măsuri de îmbunătățire a publicației.

Directorul executiv este chemat să ia măsurile care se impun pentru redresare fără a cere avizul presei sau al sindicatului, iar de răspuns răspunde numai în fața adunării acionariilor cind prezintă rezultatele financiare ale societății pe bază de bilanț.

22 Nicolae Jordan R

O aparție editorială de mare ințeres...

OMUL GENUSA M

...structura epică a cărții se amâna cu acela și romanește picătă: în fiecare moment este plin cu curiozitate și vedem ce "va urma", evoluția narativă fiind, prin formula altă, imprevedibilă!

Lansarea a avut loc într-o zi
18 iunie 1993 la Librăria Dacia

...la Editura Uranus

Nu-l apăr pe dl. Băcanu, dar cred că s-a implicat mai mult decât altii în transformarea societății civile și în crearea Societății "R", care dacă n-ar fi avut forță economică ar fi falimentat demult și n-am fi avut o anumită presă deranjantă pentru nostalgicii presei, înregimentate, de partid unic.

De astfel și în caseta redacțională de la "22" se tot fac schimbări și nu-mi amintesc ca cineva să se fi ocupat de acest fapt. Bănuiesc că situația economică a publicației a reclamat aceste măsuri.

VODĂ PETRU
Oradea

Stimată redacție,

Vă trimit cîteva reflectări pe marginea scrisorii lui Mihai Tîrnoveanu (20 ani), apărută în numărul 20 al revistei dvs.

Prima impresie este că aceasta este scrisă de un agent provocator. A nu vedea în toată această viermială mină Securitatea însemnă mai mult decât naivitate. Este ultima diversiune prin care această instituție malefică încearcă să distrugă firava noastră democrație, și deci viitorul (în care credem încă) acestei țări.

Întrebarea este: de ce, în perioada domniei lui Carol al II-lea, cind toată lumea (inclusiv Nae Ionescu) vedea că sursă a răului pe Elena Lupescu și chiar pe însuși Carol, legionarii n-au încercat nici un atentat împotriva acestora? În schimb, și-au cheltuit "energia" în atentate prin care au fost suprimate oameni de valoare, dintre care I.G. Duca, chiar cu asentimentul tacit al lui Carol. Ba mai mult, au vrut să-l suprime și pe Iuliu Maniu. Unde începe și unde se termină impostura?

Rugămintea pe care le-o adresez este de a căuta să citească scrisoarea adjuncțului lui C. Zelea Codreanu, Mihail Stelescu (apărută în "Cruciada Românișmului" – nr. 18/4 aprilie 1935), adresată acestuia (acțiune la care s-au alăturat și alții lideri de atunci ai mișcării legionare). Curajul de a-i spune adeverăru – încercând astfel să dărime un mit – a dus la asasinarea sa. Dar nu oricum, ci după un ritual de o sălbaticie patologică. Aflat pe un pat de spital, este ucis cu 120 focuri de revolver (dacă se poate spune că pentru a ucide un om este nevoie de 120 focuri de revolver). În continuare, este cioplit cu barda, apoi dansează în jurul bucătăilor de carne singurindă (parcă am vîzut astfel de scene în filme cu canibali), se închină (din acest motiv legionarismul nu este assimilat fascismului, pentru că îl amestecă și pe Dumnezeu în crimele sale) și, în final, pling de bucurie.

Am plins destul pentru totă tragedia noastră din ultimii 50 de ani pentru a mai avea nevoie și de o astfel de "bucurie".

Cu stimă,

CONSTANTIN CĂRĂȘANU
Timișoara

CUPON DE ABONAMENT

Numele
Prenumele
Ocupația
Adresa: Str. Nr. ... Bl. Sc. Ap.
Cod poștal
Oraș (sat, comună)
Tara
Durata solicitată

Decupați cuponul și trimiteți-l pe adresa redacției:
Calea Victoriei 120

Abonamentele contractate la redacție nu se recalculă, indiferent de măririle de preț ulterioare.

LA SEDIUL REDACȚIEI PUTET
CUMPARA DIN STOC:

Numere, după cum urmează: din anul 1990 numerele 15, 16, 18, 22, 23, 24, 25, 28, 29, 32, 33, 38, 41, 44, iar din anii 1991 și 1992 – orice număr. Exemplarele vechi vor fi comercializate la prețul de 50 lei/ex. De asemenea, redacția "22" îne la dispoziția doritorilor "Raportul asupra evenimentelor din 13-15 iunie" (120 lei) precum și Edițiile speciale: "22" – "Suspiciune de fraudă" (50 lei), "Oslobodenje" (30 lei), "Alianța Civică" – "Forumul Democraților pentru ieșirea din criză" (40 lei).

Ne cerem scuze celor cărora, din lipsă de spațiu, nu li s-au publicat textele trimise la redacție. În limita posibilităților, vom încerca să răspundem personal. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

pe trimestru

costul abonamentele cu jumătate de preț oferite de revista "22" pentru

**PENSIONARI,
CADRE DIDACTICE,
ELEVI, STUDENȚI,
FOȘTI DETINUȚI POLITICI,
VETERANI DE RĂZBOI**.

Cei interesați să rugă să expedieze prin mandat poștal sumă de 400 lei pe adresă:

Revista "22" cont 45103532, BCR Filiala

sector 1, Str. Londra nr. 10.

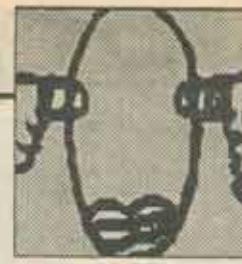
Totodată, cei interesați să rugă să trimînă adverințele corespunzătoare (talon de de pensie, adverințe de la școală etc.) pe adresă:

Revista "22" Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea pentru Serviciul de Difuzare.

Abonamentele la jumătate de preț, pentru aceste categorii de cititori vor fi sponsorizate de INSTITUTUL PENTRU DEMOCRATIE ÎN ESTUL EUROPEI, Asociația EST-LIBERTÉS și de firme THE FUTURE IMPACT din SUA, condusă de Mihai Botescu și de la scriitoarea HERITA MÜLLER.

HORATIU PEPINE

"Retro, Satana!"

Vizita la Cotroceni, în ciuda asigurărilor d-lui Coposu, a fost receptată de partenerii din Convenție ca un pericol. Urmarea a fost o promptă regrupare și lansarea unui comunicat lapidar, prin care partidele semnatare, cele din Convenție împreună cu FSN, se angajaază să încheie un pact de guvernare. Semnat în 17 iunie, comunicatul a fost lansat cu oarecare discreție, în sensul că n-a fost însoțit de alte gesturi care să atragă atenția asupra lui. Comunicatul nu ieșit, prin urmare, dintr-o preocupare pentru imaginea publică, ci dintr-o teamă, vecină cu superstiția, că Puterea va reuși încă o dată să divizeze Opoziția cu îspita participării la guvernare.

Semnalul de alarmă a fost tras de liberali, care au propus un protocol prin care fiecare formătione semnată să se obligă să nu poarte negocieri separate în vederea formării guvernului. Era o formulă de natură să instituționalizeze relațiile din cadrul Opoziției. PNTCD, ca pentru a spori suspiciunile, a respins această formulă rigidă, impunind o versiune care exprimă numai un angajament de principiu. O versiune mai slabă, care nu dă suficientă satisfacție liberalilor. Partidul Democrat (FSN) este singurul partid care are toate motivele de satisfacție. Atât dl. Roman cât și dl. Severin, participanți la redactarea textului, apreciază că protocolul exprimă o relație contractuală suficientă și mai eficientă decât o rigidă instituționalizare. În prezent, adversitatea subliniată dintre FSN și FDSN a interzis orice încercare de negociere între cele două partide, iar pe de altă parte Convenția Democratică î-a considerat mereu pe cei din tabără d-lui Roman aliați temporari. Iată că prin ultimul comunicat Convenția Democratică acceptă în mod public FSN-ul ca partener într-o viitoare formulă guvernamentală. Dacă liberalii și PAC obțin o victorie parțială, deoarece ar fi dorit garanții mai ferme din partea PNTCD, PD (FSN) obține o victorie deplină și o nouă legitimare politică. Tânărăstii nu par să aibă mari motive de entuziasm, deoarece noua alianță este premisa minimalizării Convenției Democratice în formula de pînă acum. Este semnificativ că acest protocol nu a fost semnat de gruparea d-lui Cerveni și nici de ecologistii d-lui Otto Weber. Nucleul politic al Convenției pare să contracteze o nouă alianță, care lasă în planul al doilea interesele electorale, orientându-se către scopul mai apropiat și mai precis al participării la guvernare.

Identificăm în nou protocol al Opoziției cel puțin două preocupări. PAC și liberalii au acționat, deocamdată cu partea succese, în direcția transformării Convenției Democratice într-o alianță operativă care să marginalizeze formățiunile neparlamentare sau parlamentare, care au oferit pînă acum PNTCD rolul dominant. Așa cum Partidul Alianței Civice s-a desprins din cadrul miscării civice mai largi, precizindu-si scopurile și mijloacele de acțiune politică, tot așa liberalii și PAC lucrează acum pentru restrințarea Convenției la nucleul său politic. Dar felul în care tânărăstii și-au însușit și au prezentat realitatea ultimului protocol e de natură să le conserve rolul principal în tabără Opoziției. Ei păstrează prioritatea oricărora viitoare negocieri, măcar pentru faptul că Palatul Cotroceni și FDSN nu recunosc alt partener credibil de dialog politic. O probă recentă a acestei stări de lucruri o oferă ședința Parlamentului de joi seara, cind PNTCD reușește să impună majoritatea revenirea asupra articolului deja votat. Insist de aceea să spun că ultimul acord al Opoziției înseamnă în primul rînd întărirea poziției FSN care, în ciuda procentelor sale, riscă să rămîne într-o poziție marginală.

Iar a doua preocupare zăboveste într-o zonă mai puțin rationalizată, acolo unde prestația politică a Partidului Național Liberal funcționează ca model negativ. De la încercările lui Petru Groza de a atrage într-un guvern comunist reprezentanți ai partidelor burgeze și pînă la guvernul Stolojan, la care au participat liberalii d-lui Cămpleanu, Opoziția identifică un comportament tipic comunista, care urmărește scindarea Opoziției și compromiterea ei prin antrenarea în guvernații precare și fără sprijin politic serios. Destinul politic al d-lui Radu Cămpleanu e fluturat ca avertisment prin fața celor despre care se presupune că sunt supuși tentațiilor. Opoziția, fără să-și dea seama, dezvoltă la rîndul ei un comportament tipic, dar insuficient rationalizat și caracterizat în primul rînd printr-o teamă obscură. În ce fel Palatul Cotroceni va reuși să compromite îărășii un segment important al Opoziției nu este clar, dar cei odată pătuți tind să-si ia, orice-ar fi, măsuri de precauție. Cotrocenii par să fie percepuți ca sediu al răului care exercită asupra celor ce se apropie o fascinație paralizantă. Dacă am accepta că ne confruntăm cu un comportament pe deplin rationalizat, atunci am vorbi despre neîncredere reciprocă ce pare să guverneze relațiile din cadrul Convenției, dar noi credem că și vorba mai curind de o superstiție, iar mesajul central al comunicatului Opoziției se adresează Palatului Cotroceni și conține un răspicat "Retro, Satana!".

Erată

În nr. 23/1993 al revistei noastre, în interviul cu dl. Mihai Botez, partea a II-a, pagina 6, coloana 4, jos, a apărut fraza: "Era oare cariera de funcționar comunista a d-lui I. Iliescu școala unde putea căpăta experiență democratică (în anii '45-46 și într-o Românie cu totul alta decât cea de azi), ca și martirajul și relativă obscuritate la care a fost apoi condamnat, elemente care să-i dea experiență de lider democrat în România anului '89?"

În realitate, în manuscrisul d-lui M. Botez pasajul în cauză sună astfel: "Era oare cariera de funcționar comunista a d-lui I. Iliescu școala unde putea căpăta experiență democratică? Erau îndepărtata cariera politică a d-lui C. Coposu (în anii '45-46 și într-o Românie cu totul alta decât cea de azi), ca și martirajul și relativă obscuritate la care a fost apoi condamnat, elemente care să-i dea experiență de lider democrat în România anului '89?"

Pentru această gravă greșală (care schimbă în esență sensul declaratiilor d-lui Mihai Botez), exprimăm cel mai sincer regret domniei sale. Prezentăm de asemenea scuzele noastre d-nei Tia Șerbănescu care a făcut referire la acest pasaj în *Cotidianul* din 18 iunie a.c., cit și cititorilor induși astfel în eroare.

Greșeala se datorează serviciului de corectură care a fost sanctionat.

Gabriela Adamășteanu, redactor-șef; Rodica Palade, redactor-șef adjunct; Andrei Cornea, redactor-șef adjunct

TIA ȘERBĂNESCU

"La TV apare-un bec"

Ciudat personaj, dl. Everac. În mod normal, un minimum instict de conservare îi ar fi dictat să nu-și popularizeze singur criticele care îi au adus. Astfel, telespectatorii care nu citesc ziarele și care, cine știe, poate că-l simpatizau, au aflat cum e ridiculizat în aproape toată presa. Probabil că d-lui Everac nu-i pasă, în realitate, de toată batjocura adunată asupra bietelor sale "idei" și nici măcar nu realizează ridicoul în care să așeză cu atită incintare de sine. Plăcerea cu care dl. Everac însira una după alta – și chiar cu intonație – înjurăturile ce-i sunt destinate trăda un soi de satisfacție greu de înțeles. În fine, nu aceasta ar fi cea mai mare ciudătenie a bietului domn, ci faptul că nu înțelege motivul acestei agresivități verbale la adresa persoanei sale.

E adevărat că multe din pasajele antologiei erau de natură să criseze. Nu e mai puțin adevărat că prezența săptăminală a d-lui Everac, cu "ideile" sale cu tot, este resimțită de orice om normal ca o agresiune asupra inteligenței și a bunului-simț, în care se simte intenția de perver-

tire insinuantă și aproape obscenă la un soi de primitivism pretentios și arătos amintind de începăturile comunismului naționalist. Pretenția ideilor sale retrograde de a converti prin Televiziune că mai multe persoane nevinovate seamănă cu insinuările săcătoare a celor care "răcolează" pretinzind că salvează. Această manevră duplicităă stîrnește învariabil un acces de furie pe măsură provocării – un impuls pe care foarte mulți ziaristi nu se mai ostenește să și-l stăpnească. Nu e mai puțin adevărat că tonul "pamfletelor" de acest gen îl-au dat, în presa românească postrevoluționară, tomai camarații de presă ai lui Everac de la "România Mare", "Europa", "Românul", "Totuși iubirea" și altele. Aici s-au tipărit cele mai grosolană insulte și minciuni pe care Justiția nu a fost capabilă nici să le stopeze și nici să le pedepsească. Rezultatul a fost că aceia cărora le-a permis firea și au adaptat "din mers" mijloacele de expresie și, socotind că la o insultă și o grosolanie n-are rost să replici cu un argument căci nu se potrivesc la capete, au recurs la aceleși arme. Pe dl. Everac îl-au sensibilizat, firește, numai vulgaritățile la adresa sa. Ce

este mai grav însă în tot acest portret al d-lui Everac alcătuit din toate poreclele și înjurăturile culese pe seama prestațiilor sale este că autorul l-a intitulat "portret democratic". Dincolo de jena, greu de depășit, provocată de multe din insultele și înjurăturile la adresa d-lui Everac (ca, de altfel, la adresa oricui); în definitiv orice insultă și orice vulgaritate de acest soi jignește, pînă la urmă, și pe cei care o citesc) stăruie întrebarea fatală: asta crede directorul Televiziunii că e democratia? O colecție de înjurături? Nu e prima dată cînd, ca și alții, dl. Everac confundă intenționat – cu aceeași intenție precisă și redusă ca o înjurătură – democratia cu tot ceea ce este mai râu: corupție, vulgaritate, erotism exagerat, viciu, bete, crîmă etc. și, de aici, mai departe, un etaj mai sus, critica la adresa Puterii, respectul valorilor europene, grevele etc. Faptul că dl. Everac a profitat și de propria sa "profanare" pentru a o trînti în contul democratiei arătând-o cu degetul: "uite cine este și cum vorbește!" este încă mai oribil decât o simplă insultă întrucît, spre deosebire de aceasta, e mult mai necinstită. Nu e prima oară și nici nu e Paul Everac primul care să atribuie democratiei toată sumedenia de defecte din jur în nădejdea de a face lumea să se satură de ea și să preferă, nu-i aşa?, un totalitarism serios și cinstit. Temindu-se de o democratie reală, în care persoanele de calibru său să-și vedea excluse din circuitul competențelor, dl. Everac și cei din aceeași lină cu el preferă să mistifice democratia așa cum altădată a fost mistificată burgheria ori capitalismul în capul cărora erau aruncate toate mizerile pămîntului. Faptul că nu avem nici o democrație că vreme puterile din stat nu sunt separate și că vreme nu funcționează Justiția și faptul că haosul deliberat de acum nu este decât consecința haosului controlat de dinainte de '89 trebuie, nu-i aşa?, ascuns sub violentele acuzațiilor la adresa chiar a "democratiei". După cum se vede, dl. Everac consideră vinovată democratia chiar de absența exercițiului democratic sau, pur și simplu, de faptul datorat unor comportamente sociale aberante. Recurgind la asemenea metode neoneste, dl. Everac merită, din păcate, repulsia pe care o provoacă emanăriile sale săptămîniale chiar dacă se prevalează de "topul popularității" TV în care detine un scor avantajos. Pentru că foarte mulți telespectatori "datoarează" instituțiile sale o educație de același soi, fiind îndemnați cu regularitate să-și răzbune nemulțumirile în direcția democratiei. Din acest motiv, atât dl. Everac cit și suporterii săi au un aer jalnic. E teribil de trist să vezi un om în toată firea căzându-se să slujească adevărul. Si e teribil de trist că tot ce reușește dl. Everac să transmită e imaginea unui proxenetism politic de periferie – chiar dacă provine din centrul Puterii.

H.-R. PATAPIEVICI

Vulgata bunului român

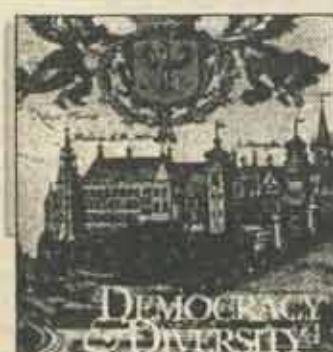
Aș dori să dezvolt, în acest articol, cîteva din consecințele care decurg din ideea că românilor ar fi ceva substanțial, o esență cu hæcceitate proprie, un fel de (nihil spus) sentiment paraguanian al ființei. Înțîl de toate, trebuie să observăm că, atunci cînd nu sînt de tot trivial, reflectările despre specificul național au îmbrăcat întotdeauna o mantie metafizică specifică. Aceste metafizici nu erau oarecare; ele erau întotdeauna deopotrivă bine cotate de publicul intelectual occidental și, firește, grandios. Spre pîldă, amestecul de Kant, Steiner, Frobenius, Spengler, Freud și Jung la elaborarea teoriei spațiului mioritic este cu adevărat impresionant. Încercarea de a obține un autohtonism imemorial cu mijloacele teoretice cele mai prizărate la data respectivă poate părea cu Indreptărire frivolă. Nu mai puțin, ea este o dovedă cu adevărat impresionantă a sentimentului, general resimțit de elite (chiar dacă, pentru a fi pe placul vulgării, în ascuns), al neîmplinirilor proprii noastre istorice. Firește, astfel de încercări grandios metafizice pot fi copios psihanalizate. Este vorba despre compensarea sentimentului de curență cu postularea unei esențe tari a ceea ce părea să lipsească: românilor care transcede triumful timpului și își bate joc de aspectul terren al istoriei, care, ea, a pus mereu, pe românilor, la periferie. Desigur, această tehnică a revansării este bovariștilor în cel mai înalt grad. Eminescu propunea cu seriozitate dacizarea instituțiilor noastre publice, Pîrvan vorbea despre "spiritualitatea" dacilor în termeni de Walhalla germanică, Dan Botta, total confiscat în delir mistic, opunea austeroitatea tâioasă a Thraciei sensibilității frivole a Greciei, căreia noi, adică dacii, aveam a le da lectii; în fine, Anton Dumitriu identifică căutarea Kogaionului dacic cu tema Graalului și trasa cu seninătatea originile unui ișihasm al Decezelor. Toate aceste nobile speculații se reclamă, transparent, dintr-un tropism imitator compensatoriu, pe care Caragiale l-a exprimat prin cuvintele: "Pînă cînd să n-avem și noi falitii noștri? (...) Anglia și are falitii săi, Franța și are falitii săi, pînă și chiar Austria și are falitii săi, în fine, oricare națiune, oricare popor, oricare țară își are falitii săi (...) Numai noi să n-avem falitii noștri! (...) Cum zic: această stare de lucruri nu mai poate dura!" (Nae Catăveneu, în *O scrisoare pierdută*, Act III, Scena V, lîsă). Sîi, întrădevăr, nu a mai durat. Eminentii noștri bărbăti, cu studii în țările care aveau în

protocrone. Protocratismul este moralmente falacios pentru că detură sensul energiilor creaționale spre mila stearpă de sine insuși. În sumă, formula sufletească subiacentă fixației protocrone are două componente: mila de sine și sentimentul persecuției universale.

Un alt exemplu este proba de patriotism numită "salam de soia": potrivit acestui uimitor ordalii, cine nu a mincat (fortat, firește) salam de soia sub Ceaușescu decade automat din calitatea de bun român, cu drepturi cetățenești depline. În concepția "salam de soia", români din exil sunt niște români de categorie a doua, datorită nu faptelor, care sunt private ca secundare (pentru că antrenează responsabilitatea individuală), ci datorită neîncadrării în vulgă, care antrenează adulata irresponsabilitate comună. Logica românilor ca substanță transcendentală eșuează inevitabil în ideea românilor ca ritual, ca îndeplinire bigotă a unor prescripții rețetare. Ea refuză oricărui român, individual, dreptul de a-și da determinații independente de vulgata bunului român. Validarea ca român "de bine" poate rezulta numai din edictele colectivității. Ceea ce vreau să spun este că bovarismul metafizic căruia români s-au abandonat cu frenzie patriotică a avut drept consecință pe termen lung consolidarea preeminenței grupului asupra individualității. Identificată ca atare în vulgă, preeminența colectivității a fost investită sacral, afirmația individuală fiind percepută fie ca amnezie sacrilegă, fie ca prostituare perversă ("s-a vîndut străinilor"). În ciuda îstățimii individuale, românul este dominat de maleficile inhibitoare și, în fond, generatoare de irresponsabilitate, ale unui mental colectivizat, dizgratios labărtat peste un suflăt cu geografie imprecisă. Dacă la origini unitatea sociologică naturală era grupul, astăzi lumea începe cu individul. Întîrzierea multor români în registrul ideilor tribale este consecință directă a preferințelor lor pentru învechitele metafizici compensatorii: că este vorba de dacizarea vieții cotidiene, de lenea spațiului mioritic, de bizara credință în Walhalla dacică sau de conceptul straniu de terra mirabilis, românul nu poate azi depăși mirajul tribalității, în care continuă să vadă autenticitatea sa ca popor, tocmai pentru că își extrage valoarea din reflectarea în oglindile deceptive ale acestor vulgări. Românul încă se mai concepe pe sine în corpore, ca popor, și nu ca individualitate. Ceaușescu a făcut tot ce a vrut din noi și datorită predispozitiei noastre de a ne concepe în termeni de trib ales, sub specia substanței românești eterne. Dacă ne-am fi conceput ca individualități capabile de acțiune, cuvinte precum respect de sine și demnitate (care nu intră

în formula chimică a misticii tribale) ar fi putut deveni regulative în raport cu comportamentul nostru. Ceaușescu nu ar fi putut deveni tiranul morbid care a fost peste un popor de oameni responsabili, adică peste o societate de indivizi. Numai peste triburi poti exercita tipul de înjosire și degradare colectivă pe care a practicat-o Ceaușescu împotriva noastră. El nu a fost atât de demoniac pe cît am fost noi de irresponsabili (și, pe cale de consecință, de lași). Privind în urmă, sunt cuprins de două sentimente: minie, pentru cei uciși și irecuperabili, rușine, pentru felul lamentabil în care, tîrindu-ne, am supraviețuit. Ceea ce lipsește poporului meu este exact ceea ce e cu neputință unui mental tribal: limbajul și atitudinile unui om liber.

Ce este, în definitiv, vulgata bunului român? Formule precum "românul se naște poet" sau "românul e mioritic" sau "românul e ca codrul" o exprimă într-un mod aparent venit. Deși ar trebui să stîrnească risul, aceste formule creează mai degrabă reverii nostalgice. Există în bibliotecile noastre imaginare o enormă literatură incompetență și enigmatică, fără raport cu faptele din teren, dar direct dependentă de frustrările și resentimentele noastre, literatură din care vulgata bunului român își extrage cu sete nevoia de consens tribal. Lucrul cel mai întristător, pentru mine, este faptul că românii continuă să se identifice, în mare măsură, cu această trăincăneală inconsistentă despre virtuțile naționale. De la elucubrația privind pretinsul legat imperial bizantin la noi ("în țărănoastră") pînă la coridoarele de energie cosmică care menesc România unui destin de Tibet spiritual al lumii (cea ce înseamnă că se aşteaptă o invazie chineză în România), suficientă sufletească a vulgării trece, deloc surprinzător, prin două sesuri prea puțin băgăte în seamă. Într-unul cresc niște calități care mai degrabă ar constitui virtuțile unui bun servitor, decit ale unui om liber: sint, să nu vă mîre, "virtuțile" cu ajutorul căror lorgă căuta să facă, prin conferințe publice, la Iași, în refugiu, în anii 1916-1918, educația războinică a populației. Potrivit eminentalui patriot, românii ar fi fost buni, sfiosi, ospitalieri, cuviincioși, bine crescuți. Judecătă dacă acesta este limbajul unui cuceritor! Dîncolo, în celălalt șes, avem calitățile oricărui om normal, dar pe care exaltații noștri le prezintă ca pe niște virtuțile exclusiv românești. Cred că, admitind că și românii sunt oameni, și anume făpturi dote de suflete eterne și individuale, putem să ne limităm linșitî la virtuțile care fac din orice om normal un om de demn, pur și simplu. Restul e literatură halucinogenă.

FUNDATIA SOROS PENTRU O SOCIETATE DESCHISĂ și NEW SCHOOL FOR SOCIAL RESEARCH (NSSR), New York

anunță că acordă burse pentru studenții facultăților umaniste și de științe sociale care vor să participe la a doua școală de vară

DEMOCRAȚIE ȘI DIVERSITATE

Cursurile se desfășoară la Cracovia, în perioada 20 iulie - 10 august 1993, sub auspiciile Programului pentru Europa Centrală și de Est al Graduate Faculty

of the NSSR și ale International Cultural Center din orașul gazdă. Studenții din Europa Centrală și de Est vor putea studia alături de studenți americani

chestiuni legate de idealurile și practica democratică, identitatea națională, diversitatea religioasă și diferențele culturale și sociale între sexe.

Cursurile la care vor participa studenții bursieri sunt:

■ **DEMOCRAȚIA: ÎNTRE IDEAL ȘI REALITATE**, Profesor Jeffrey C. Goldfarb;

■ **RELIGII, DIVERSITATE ȘI DEMOCRAȚIE: RELIGIILE DE STAT IN PERSPECTIVA COMPARATIVĂ**, Profesor Jose Casanova;

■ **THEORIES OF GENDER IN CULTURE**, Profesor Anne Snitow;

■ **REGIMURI TOTALITARE: STUDII COMPARATIVE ALE**

STALINISMULUI ȘI NAZISMULUI, Profesor Jan T. Gross, New York University care va investiga, pe baza cărții recent publicate *Hitler și Stalin: Vieți paralele a lui Allan Bullock și a unor lucrări clasice ale lui Carl Friedrich, Juan Linz și Hannah Arendt subiecte ca ideologii totalitare, caracteristicile sistemului partidului unic, charisma personală a liderilor totalitari*.

Studenții interesati să rugați să depună, pînă la data de 1 iulie 1993, următoarele documente:

- un curriculum vitae care să conțină detalii despre preocupările și rezultatele lor științifice (inclusiv adresă și telefonul);
- două scrisori de recomandare;
- un scurt memoriu care să expună preocupările și interesele lor legate de aceasta tematică, planurile lor de viitor și motivul pentru care vor să participe la acest program;
- un eseu pe una din tematicile propuse de aceste cursuri.

Informații suplimentare și depunerea dosarelor, zilnic, între orele 14⁰⁰ și 17⁰⁰, la sedile Fundației Soros pentru o Societate Deschisă din:

BUCUREȘTI, Bd. Ana Ipătescu 38, C.P. 22-196, tel. 650 34 73, 659 77 13, fax 312 70 53;

CLUJ, 3400, Str. Mărului 5, CP 1084, tel & fax 095/19 71 21;

IAȘI, Bd. Copou 19, tel. 098/14 69 35, 14 72 41 fax 14 71 00;

TIMIȘOARA, 1900, Piața Operei 2, etaj 3, cam. 317, tel & fax 096/19 08 04.

ILIE SERBĂNESCU

Raport asupra politicii de dreapta-stînga

Recent, a fost dat publicității "Raportul Băncii Naționale privind regimul valutar din România și măsurile necesare pentru stabilizarea cursului leului". Este o analiză tehnică și strict corectă din acest punct de vedere asupra politicilor promovate după decembrie '89 în domeniul valutar, cu pondere substanțială în reforma spre economie de piață. Dar probabil din cauza vechilor metehne de a nu se spune lucrurilor pur și simplu pe nume, ca și, posibil, datorită implicării actualului guvernator al Băncii Naționale în deciziile în materie din ultimii aproximativ trei ani, analiza escamotează unele adevăruri și concluzii politice sau le aduce în atenție exact în maniera jumătăților de măsură a reformelor înseși în plan valutar. În atât de rânduri puncte forte ale analizei și eventuale importante concluzii sunt ascunse sub formulări exagerate de tehnice, care riscă să nu mai folosească la nimic în actualul context, cind bătălia pentru reformă este aproape exclusiv de natură politică. Întregul raport se constituie într-o încercare de a justifica jumătățile de măsură, răspunzându-se criticilor, uneori vehemente, venind de la stînga prin respingerea cu argumente tehnice, de pe poziții reformiste, a solicitărilor fară vreo legătură cu economia de piață, iar acuzațiilor venind de la dreapta prin invocarea puternicelor presiuni ale antireformiștilor.

Valuta la ciorap – un simptom și un sindrom

Deși nu deschis formulată, o concluzie transpare net din raport. Prin comparație cu celelalte țări est-europene din fostul bloc sovietic – ale căror experiențe sunt de asemenea analizate –, România deține tristul ultim loc, căci, judecind după situația existentă în domeniul valutar, reforma se poate spune fie că nici nu a început, fie că, dacă se consideră întreprinsă, constituie un eșec clar. Datorită jumătăților de măsură promovate – din evidenta motivație politică de a nu se zdruncina cumva din temeli structurile economice comuniste, deși probat falimentare –, reforma, transformată într-un fel de bălmăjeală, nu a dus de fapt nicăieri. În lipsa finalității, marile dureri și perturbări produse apar în România și nu fi avut măcar vreun rost. România este, dintre țările respective, singura care nu a reușit să creeze o piață valutară operanță, care nu a ajuns să controleze inflația, aceasta fiind pentru al treilea an consecutiv ruinătoare și fără vreo sansă de a-și aplativa spirala. Aproape incredibil, România are, în termeni absoluci, cele mai mici exporturi, iar în expresie pe locuitor acestea li rezervă lanterna roșie la o distanță atât de apreciabilă încât nu există practic perspectiva de a fi cedată altcuiva. Este totodată singura dintre aceste țări în care cursul monedei naționale nu are o legătură relevantă cu cererea și oferta pe piață și în care există încă mai multe piețe valutare paralele, fiecare cu un curs propriu și cu o importanță în unele cazuri chiar mai mare decât piața considerată principală. România este, de asemenea, singura care nu a reușit să-și constituie rezerve valutare oficiale semnificative și în care, datorită nefiabilității în sistemul bancar, particularii își păstrează fondurile valutare la ciorap și nu în bânci, care atrag doar 10% din ceea ce se apreciază și deținări particulare de valută în țară.

Cui folosesc scuzele?

Implicit, raportul face un fel de scurtă istorie a evoluției din ultimii trei ani și jumătate, referitor la tot ceea ce are legătură cu moneda națională: inflația internă, dobânzile, situația comerțului exterior și a balanței de plată externe, rezervele monetare, cursul de schimb, regimul valutar etc. Se pleacă de la premisa că se avea de la început de înfruntat, în ciuda unui excedent de plată, o situație cu mult mai grea decât în alte țări est-europene: dezechilibre economice profunde, structuri industriale rigide, toate rezultat al centralismului celui mai excesiv din fostul bloc sovietic. Ceea ce este perfect real. Se spune de asemenea că nu există practici nișoare instituționale, structură organizatorică sau socială capabilă să ofere o strategie viabilă postcomunistă și că, prin consecință, schimbările spre reformare, cel puțin într-o primă perioadă, au fost

spontane și necorelate. Se aruncă pe seamă acestui fapt abolirea controalelor administrative asupra operațiunilor cu strâinătatea fără a se pune în loc mecanisme funcționale ale economiei de piață, ca și, apoi, ceea ce analiza numește "opțiunea pentru o reformă graduală", care ar fi obligat să se imprime un același caracter și reformei în domeniul valutar. Se caută astfel o scuză pentru erorile făcute pe calea reformei, grave poate înainte de toate în acest domeniu. Instituții sau organizații n-ori fi fost, dar au existat economisti cu lăru aminte la cerințele economiei de piață care au avertizat, încă atunci cind

ulterior înființatele case de schimb; cel al pieței negre. Pe parcursul aceleiași perioade a persistat folosirea comunistă (căci alt termen mai bun nu poate fi găsit) a mai multor cursuri în decontarea internă de către agentii economici a tranzacțiilor cu strâinătate, practic dăunătoare perpetuată încă și în prezent, deși este în principiu abolită de reglementările actualului regim valutar. Defazarea liberalizării prețurilor și a cvazi-liberalizării cursului valutar le-a răpit ambelor șansa de a-și realiza menirea de fond – realocarea resurselor spre activitatele performante –, transformându-le de fapt într-un fel de mecanism generator de inflație.

Raportul Băncii Naționale vine acum și analizează pertinent toate efectele negative, destabilizatoare pentru economie, ale acestor experiențe nefericite care puteau fi evitate. N-au avut, în fapt, nici o cauză obiectivă, ci numai una subiectivă. Raportul, care nu întimplător își propune să se mențină în aprecierile tehnice, nu vorbește deschis despre faptul că aceste erori grave au o unică explicație: intruziunea nefastă a politicului unde nu-i fierbe oala. Datorită acestei condamnabile intruziuni, s-a adoptat tactica jumătăților de măsură – spre a nu soca cumva falimentarea industriei socialistă – în locul unei terapii serioase, s-au aplicat cosmetizări în locul necesarei intervenții chirurgicale, s-a recurs la aberația cursurilor parale-

pe cel de 90-100 lei dollarul, care există la bursa neagră și care era singurul decurgind din relații de piață, indiferent dacă de un volum nu prea mare. Raportul refuză să ia în considerare și realitatea că, timp de trei ani și jumătate, toate cursurile de tip oficial (pur stabilite din birou sau din licitații bancare controlate) n-au făcut altceva decât să se îndrepte inexorabil către cursul de pe piață neagră. Niciodată nu a existat o mișcare inversă. Constatarea la indemnă oricăru este că între cursul de pe piață neagră și cursul "oficial" (acum cel bancar) decalajul nu este decât de cîteva luni. Si că, din păcate, decalajul de timp este folosit nu economiei naționale, ci doar acelor care tranzitează valuta și o pot astfel distribui după legile mărfurilor în penuria, adică cu sperț.

La vot, Banca Națională nu a avut dubii

Dintre consecințele intruziunilor administrative în mișcarea cursului valutar, raportul Băncii Naționale se oprește în mod special asupra celor decurgind din blocarea intervenției în perspectivă, în timpul și în urma alegerilor din toamna trecută. Se insistă în această direcție întrucât se venea după ce, în vara anului 1992, pentru prima dată, tocmai prin eliberarea de constringerile administrative, se reușise o reală unificare a cursurilor, pe piață bancară, pe cea a oficiilor de schimb și pe cea neagră existind un același curs. Banca Națională rezerva problemei cîteva referiri care pun serios pe gînduri: "Pe plan politic – se spune în raport – Banca Națională a trebuit să țină cont de momentul electoral. În intenția de a nu afecta în vreun fel opțiunea alegătorilor. Prin această prismă, noua tentativă de înghețare a cursului a reprezentat prețul plătit pentru continuarea netulburată a procesului democratic". La prima vedere, pare a fi vorba de o disculpă publică, sugerindu-se că Banca Națională a acționat cum a acționat în urma unor puternice presiuni politice. Ultima afirmație – care reprezintă o gogomânie de tipul celor clasice luate în deridere de Caragiale – probează însă absența tocmai a neutralității politice a actualei conduceri a Băncii Naționale, pentru că efectele fals pozitive și strict temporare ale blocării cursului n-au putut avantaja decît Puterea. Si dacă doar ar fi fost dezavantajată prin incidentul Opoziției n-ar fi fost încă nimic față de faptul că puternic lovită a ajuns pînă la urmă economia țării, prin efectele deosebit de negative rezultante nu mult după aceea și care se prelungesc și se amplifică și în prezent.

Nici asupra viitorului nu există îndoieri

Copilotarea presiune a politicului, combinată cu lipsa de fermitate a Băncii Naționale ca instituție specializată și cu competențe în domeniu, anulează orice perspective de a se realiza preconizata stabilizare a leului. Căci măsurile necesare pentru aceasta – altminteri corect evidențiate și fundamentate în analiza din raport – nu au vreo sansă de a fi adoptate și aplicate: dobânzi reale pozitive (vor slăbi presiunile antireformiștilor, de care chiar Banca Națională se plinge, pentru dobânzi mici?), curs rezultind din cerere și ofertă (vor inceta încercările de blocare administrativă a cursului?), controlarea și lichidarea arieratelor (se va accepta oprirea activităților industriale falimentare?), finanțarea neinflaționistă a deficitului bugetar (va renunța Guvernul la multiplele tertipuri de a acoperi deficitul, pe care însă Banca Națională le incriminează ca generatoare de inflație?), constituirea unor rezerve valutare semnificative (vor accepta politicienii noștri ce se ocupă de destinele economiei să canalizeze pentru așa ceva bruma de asistență financiară strâină ce mai vine în țară în locul destinării acesteia – în mod profitabil politic doar pentru ei și irresponsabil economic pentru țară – către importuri de consum?). De altfel, pe cit de corect sunt fundamentate aceste cerințe, pe atât de puțin energice, chiar sub semnul timorării, se arată acțiunile pe care Banca Națională anunță că ar intenționa să le întreprindă pentru a răspunde cerințelor respective.

reforma nu demarase, asupra a tot ceea ce puteau și, din păcate, a și devenit eroare pe calea acesteia. Dar cei ce erau la vremea respectivă în situația de decidență ai destinelor reformei – și care se considerau fără echivoc a detine monopolul cunoașterii secretelor acesteia – n-au considerat necesar să reflecteze la ceea ce acești economisti – printre care și autorul însemnărilor de față – au atras atenția: că în domeniul valutar nu există loc pentru gradualism (problemele punindu-se în termenii "ori-ori"), că trebuie de la început introdus un curs real al monedei naționale, bazat pe condițiile pieței (indiferent că de nefavorabil ar părea), că este nevoie din start de acceptarea constringerilor implicate de convertibilitatea internă și de cont curent a leului, căci aceasta trebuie considerată instrument principal și nu punct final al reformei. Si se trăsese un semnal de alarmă că nu cumva liberalizarea prețurilor să nu fie însoțită de liberalizarea prețului tuturor prețurilor, adică a cursului monedei naționale.

Politicul se bagă unde nu-i fierbe oala

S-a preferat însă o reformă a jumătăților de măsură, care a excelat prin această caracteristică tocmai în domeniul monetar. Aproape doi ani de zile nu s-a renunțat la ficțiunea cursului "oficial", stabilit din birou, fără vreo legătură cu piata, și care a existat și operat dezastroș alături de diversele cursuri paralele: cel al licitației valutare oficiale autorizate într-un tirzii; cel al

le în locul cursului unic (chiar dacă devvalorizat), la subvenționarea importurilor prin cursuri nereale și a întreprinderilor neviable prin credite niciodată rambursabile în locul unui sprijin transparent, în ciar, care ar fi scandalizat însă prin amploarea implicată a irosirilor de resurse. Ce s-a obținut se știe bine. Raportul Băncii Naționale are grija să menționeze doar efectele: ambalarea inflației interne, agravarea scăderii cursului leului față de valutele liber convertible, mai rău intrarea în cerc vicios a deprecierei inflaționiste interne a monedei naționale cu devvalorizarea sa externă, accentuarea dependenței de finanțarea din strâinătate și, încă și mai și, irosirea acestei finanțări pe consumuri iraționale interne, pe întreținerea segmentului falimentar al industriei.

O trufie scumpă plătită

În mai multe rânduri, raportul evidențiază ceea ce numește caracterul contraproductiv al încercărilor de a menține administrativ cursul valutar, indicind perioadele cind s-a făcut acest lucru. În toate cazurile nu s-a realizat altceva decât adincredere cercului vicios inflație internă-devvalorizare externă. Deși recunoaște fără echivoc aceste efecte, raportul trădează aceeași trufă și neprofitabilită desconsiderare de către responsabilii noștri monetari, mai vechi sau chiar mai noi, a pieței negre. Raportul se străduiește să demonstreze prin complicate calcule că, la sfîrșitul anului 1989, un curs realist de echilibru al monedei naționale ar fi fost de circa 35 lei dollarul, ignorindu-l complet

Costinești '93 – Actiune bifată

ANDREI CORNEA

Un guvern caduc – un colocviu anemic?

• Colocviul de la Costinești intitulat "Publicul-Presa-Puterea" (17-20 iunie), calificat în chip pompos "international", a fost, cum se stie, în mod "oficial" boicotat de mai multe publicații, ca Evenimentul zilei, România liberă ori Expres. Motivul invocat pare să fi fost dorința de a penaliza Guvernul – organizatorul întâlnirii – pentru faptul de a fi invitat și reprezentanții ai revistelor național-comuniste și, în general, pentru susținerea pe care acesta o capătă în Parlament din partea partidelor extremeiste. Trebuie reamintit că, anul trecut, la primul colocviu de acest tip, tinut în același loc, respectivele reviste nu fusseră invitate. Dar pe atunci era la putere guvernul Stolojan...

Paul Everac: "Nu sunți presă, sunți presat"

Culmea e că nici C.V. Tudor, nici Adrian Păunescu nu au fost prezenti, fie pentru că au dorit să "boicoteze boicotul", fie pentru că li s-a sugerat că prezența lor nu ar fi "indicată". Alte personalități invitate, în calitate de referenți, de moderatori ori de convidători ai lucrărilor au lipsit de asemenea, din motive neelucidate, astfel că, mai ales în prima zi, cei de la Departamentul informațiilor se arătau destul de neliniștiți cu privire la desfășurarea colocviului. În sfîrșit, unele publicații au preferat un "semi-boicot"; Tinerama a trimis jurnaliști în calitate de "observatori", ei neavind însă mandat de la patron, dl. Max Bănuș, de a interveni în discuții.

• Fapt este că actualul guvern apără caduc, lipsit de credibilitate, funcționând greoi și birocratic. Am aflat de la persoane bine informate, dar care doresc să-și păstreze anonimatul, că primul-ministrul adesea dictează la telefon purtătorului de cuvînt al Guvernului fraza ce trebuie dată în chip de răspuns unui jurnalista, transformînd funcția de purtător de cuvînt într-un exercițiu inutil și dăunător de repetiție mecanică. Birocracia și centralismul – reproșate nu o dată guvernului Văcăroiu – s-au vădit și la nivel instituțional: micul și dinamicul Centru de presă din timpul guvernului trecut a fost "înghि�hit" de Departamentul informațiilor. Să aibă acest fapt legătură cu ceea ce se zvonește, anume că primul-ministrul nu prea citește ziarele?

Aproape chiar mai grav, Guvernul nu mai are credibilitate – pare-se – nici măcar în ochii propriilor funcționari. Intenția de a decora într-un stil ceva mai agreabil sala de conferințe de presă de la Palatul Victoria, intenție aprobată de dl. Văcăroiu și de dl. Hrebenciuc, s-ar fi lovit de împotrivirea unui mărunt funcționar, ajuns la vîrstă pensionară și pentru care idealul estetic al decorării interioare a Palatului Victoria fusese deja atins pe vremea lui Ion Gheorghe Maurer.

• În pofta tuturor handicapurilor amintite, colocviul nu a fost totuși chiar atât de anemic pe cît s-ar fi putut crede. Firește, el nu a prea avut nimic dintr-un colocviu științific, iar foarte puținele intervenții mai teoretice – precum cea a

lui Mircea Chivu de la IMAS – nu au părut să atrage prea mult atenția, poate și fiindcă formula savant evidentă.

Aflați însă față în față cu persoane identificate ca reprezentanți Puterea, precum d-nii Misu Negritoiu, Viorel Hrebenciuc, Valer Dorneanu (ministrul pentru relația cu Parlamentul) mai mulți jurnaliști s-au gîndit că ar fi nimerit să forteze o auto-identificare a Puterii. D-na Aurelia Boriga de la Zig-Zag a dorit să stea de ce Guvernul nu condamnă public "lista neagră" publicată de România Mare, disociindu-se astfel de compromitătorii săi aliați. Întrebarea a fost reluată și de Florin Iaru, de subsemnatul și de alții, și – semnificativ – a primit răspunsuri în doi perioade. D-nul Negritoiu – vădit incur-

cat – a spus că numai primul-ministrul poate face declarații în numele întregului guvern, or, dl. Văcăroiu nu mai era în acel moment în sală. Dl. Hrebenciuc – secretarul Guvernului – a sustinut că, de vreme ce C.V. Tudor este cind om politic cind jurnalist, e greu să te desolidarizezi de el. Cu alte cuvinte, atunci cind respectivul e de folos Puterii e om politic, iar atunci cind are ieșiri extremiste – e jurnalist. Cel puțin aşa am înțeles eu – cu slabile mele lumini – spusele d-lui Hrebenciuc. Dl. Dorneanu, la rîndul său, s-a pierdut în afirmații confuze despre separația puterilor în stat. Sentimentul că oamenii Puterii pretind că nu știu despre ce este vorba era copleșitor.

Același sentiment l-au lăsat și răspunsurile d-lui Paul Everac. Ce-i drept, nici asistența nu s-a arătat placidă față de d-sa. O jurnalistă a calificat editorialele directorului TV "supozitoare". Aici, dl. Everac a părut spiritual răspunzind că "supozitoarele au de a face cu alt organ decât textele d-sale". În schimb, întrebarea mea – dacă a venit la Costinești ca reprezentant al presei sau ca reprezentant al Puterii – l-a plasat, s-ar zice, în dificultate: a răspuns după o jumătate de zi că dinsul "nu e nici presă, nici Putere, ci e presat de mai multe puteri". Dar cel mai grav este că dl. Everac a continuat să sustină în pofta argumentelor ce i s-au adus, că este la fel de îndreptat la editoriale ca orice director de ziar. Faptul că TV este unicul post național, că este un serviciu public realizat din banii contribuabililor, că cititorul poate opta între multe jurnale contra unei sume, în timp ce spectatorul TV nu are de ales, el trebuind să plătească abonamentul TV, fie că editorialele d-lui Everac îl merg la inimă sau nu – toate acestea au părut să spuse în pustiu.

• Această deloc subtilă luare peste picior a presei, și, în fond, a oricărei inteligențe normale, sugerează oare că au avut dreptate cei care au boicotat întâlnirea? Poate că nu, totuși. Jurnalista trebuie să meargă și în iad dacă și cazul să scrie un reportaj de acolo, iar posibilitatea de a pune unele întrebări reprezentanților Puterii nu trebuie, a priori, evitată, chiar dacă aceștia evită să răspundă. Trebuie să li se semnalizeze acestor oameni, cu insistență, că există destui pe care nu-i pot păcăli, și nici descuraja într-atât incit să renunțe la fie și mărunta plăcere de a fi incomodă.

RODICA PALADE

Jocul de-a transparență

• Sosirea la Costinești. În holul hotelului Forum, pe fotoli, vrăfuri de chei, ecusoane, cartele. Cei vreo 300 de invitați încep să se caute pe liste și nu se găsesc nicăieri. Bagajele în care te impiedici. Unele, disproportionat de mari doar pentru trei zile. (Mai tîrziu aveam să înțeleag: ziariștele – o parte a lor – își aduseseră toaletă și pentru o paradă a modei). Alături, pe o masă lungă în formă de L, pahare cu băuturi, fursecuri, alune. Înțeleg că găsirea cheilor însă (care durează, durează, durează), nici gînd să te atingi de ceva... În fine, fără nici un cuvînt, la un moment dat, masa e asaltată. Aud o voce de organizator: "bine că toată lumea are un pat sub fund și un pahar în mînă". Această primă satisfacție a organizatorilor avea să rămînă și ultima.

• În absența referenților, a moderatorilor și a chairman-ilor s-a lucrat cu înlocuitori. Așa s-a făcut că agrarianul Victor Surdu a prezentat cea de-a doua zi a lucrărilor Colocviului de la început și pînă la sfîrșit. Figura lui (arătind de obicei că și cum prin fața ochilor îl ar trece doar sprîntri și fleici)

grămadă de funcționari invătați prost de Stolojan. În ceea ce-l privește, "Colocviul a fost un succes pentru că eu mă aflu aici".

• În discoteca Vox Maris – parada modei. Lumini, muzici și manechine amețitoare. Premierul Văcăroiu – gînditor. La un moment dat, blitzurile se abat de la superbele mătăsuri care defilează pe ring, spre un colț al sălii. Acolo, Jana Gheorghiu, cu o cameră de luat vederi pe umăr, filmează; îmi vin în minte vorbele poetului: "Mircea însoțit în luptă" etc. De altfel, în transmisia în direct de la Costinești, Jana Gheorghiu "a minat" doar Puterea, lăsind de o parte presa, care vorba d-lui Everac, își are ziarele ei...

• Așa a fost bifată de către Guvern și acțiunea Costinești, care, conform organizatorilor, ar fi trebuit "să surclasize colocviul de anul trecut". Greșit. Pentru că întâlnirea de anul trecut n-a fost decât o consecință fiindcă a normalizării relației presă-Putere, pe cind cea din acest an n-a demonstrat decât jocul (fortat și nereușit) al actualului guvern de-a transparentă.

Vizită de lucru la Costinești

Din întâlnirile GDS

Martî 15 iunie a.c., dl. Melvin Croan, profesor de științe politice la Universitatea din Wisconsin-Madison, SUA, a fost ospetul Grupului pentru Dialog Social. Specialist cunoscut în problemele Europei Centrale și Estice, dl. Melvin Croan a tînuit o conferință

despre "Politica externă a Statelor Unite și Europa de Est". În care a prezentat principiile generale de politică externă ale actualului guvern american și felul în care acestea se aplică la actuala situație din această zonă europeană, luind în considerare pe de o parte nevoia de reformă economică, iar pe de altă parte nevoia de democratizare. Deși din punct de vedere strategic Europa de Est pare să fie o zonă secundară, din punct de vedere economic, democratic și cultural ea rămîne o zonă de interes în care Statele Unite doresc să se implice mai activ. La sfîrșitul conferinței a urmat o discuție liberă cu membrii GDS prezânți.

• Premierul Văcăroiu... altele ar fi în inima dumnealui. Cum ar fi "moștenirea astă tristă" de la Stolojan cu ziariștii care își se urcă în cap. A încercat să-i mai pună la punct: a unit Biroul de presă cu Departamentul de informații și-a trimis la plimbare o

ACTUALITATE

24

LUCIAN MÎNDRUȚĂ

“Să urnim din loc căruța reformei”

— sindicatele după epoca apolitismului —

In Micul Dictionar Enciclopedic pe stil vechi, la termenul sindicat găsim următoarea definiție: "organizație profesională de masă, având drept scop apărarea intereselor oamenilor muncii. În capitalism, sindicalele mobilizează masele muncitoare în luptă împotriva exploatarii..."

În România, țără aflată încă în derivă între cele două lumi, sindicalele au funcționat și ele după definiția și principiile aflate mai la îndemâna liderilor într-o situație dată. Se poate spune că ambiguitatea a fost principală caracteristică a acțiunilor sindicale în primii doi ani de după Revoluție. Excepție fac doar minerialele, caz delicat, fiindcă nu stiu încă dacă securiștii au și ei un sindicat al lor...

Imediat după 1989, necesitatele tactice ale celor care preluaseră puterea au dus la absolutizarea depolitizării ca mijloc de asanare morală a societății românești. O campanie abil condusă a făcut ca, în epocă, felurile organizări să-și înceapă existența declarindu-se apolitice. Mai mult, liderii lor au fost obligați de imprejurări să impună apolitismul ca standard de admitere și să-i facă apologia în rîndul membrilor. Prințe aceste organizații se numără și sindicale, iar rezultatul notabil a fost că posibilitatea unei legături între acestea și partidele politice a fost anulată încă de la început.

În ceea ce înseamnă, sindicaliștii și liderii lor au văzut însă că nu e suficient să ceri patronului sălarii mai mari și condiții de lucru mai bune. Dacă în primii doi ani controversele pe marginea politicii de reformă au existat, singurul rezultat notabil a fost Convenția Solidarității Sociale, un partid al liderilor de sindicat care nu puteau ori nu voiau să riste în fața membrilor lor alianță cu partide politice pînă nu demult blamate de clasa muncitoare...

Lucrurile s-au schimbat odată cu venirea guvernului Văcăroiu, atunci cînd mulți au înțeles că, de fapt, patronul sărăcău să nu fie chiar atât de interesat de succesul comercial al afacerii sale.

Ezitant, prins între nevoia doctrinară de a conserva economia etatistă și presiunile pro-reformiste legate de aju-

torul economic extern, guvernul Văcăroiu a ales calea de mijloc, care nu dă satisfacție nimănui. Cu excepția poate a unor dintre noi imago-bătători, comercianți coruși și corupțori care parazitează economia de stat.

În paralel, procesul de maturizare a sindicatelor a dus la asumarea unor doctrine sindicale care, prin conotătărea lor politice, au permis sindicatelor să-și declare deschis opțiunile. După ultima confruntare din mai, evenimentul sindical cel mai important a fost recenta fuziune între CNSLR și Frăția, care marchează clar începutul unui proces de agregare cu importante consecințe politice pe termen mediu și lung.

Astfel, în scenă au rămas doar patru confederatii sindicale importante. Pornind din stînga spectrului politic,

prima întîlnire este recent fondată Confederație a sindicatelor democratice, condusă de cunoscutul Miron Cosma. Folosite de Putere și folosind puterea, o parte dintre aceste sindicate au reușit să asigure un trai confortabil membrilor lor, cu ajutorul celor care nu uită serviciile făcute, servicii de care — poate — vor mai avea nevoie în viitor.

La centru se găsesc ALFA și BNS, prima de orientare creștin-democrată, afiliată la o confederație europeană cu aceleași afinități. În fine, de două săptămâni, în aceeași zonă a spectrului politic a apărut CNSLR-Frăția, probabil cea mai mare confederație sindicală, pornită la drum cu cca 3,7 milioane membri.

Cazul acesta din urmă este poate cel mai interesant, în primul rînd datorită intențiilor declarate de a se rălia forțelor politice reformiste.

"Va trebui să acționăm împreună cu toate forțele politice democratice în vederea accelerării procesului de reformă, pentru împiedicarea oricărora tentative de revenire la comunism și a oricărora încercări de restaurație la noi în țară", declară dl. Victor Ciobea, președinte executiv al noii confederații, alături de dl. Miron Mitrea.

Liderii CNSLR-Frăția și-au anunțat intenția de a coopera cu partidele de orientare creștin-democrată și social-democrată, excluzând de la început orice alianță cu extremiștii PSM și PRM. Declărând că aşteaptă clarificări în interiorul anumitor partide, această confederație sindicală pășește în politică cu dreptul, asociindu-se tentativelor de a disocia partidul de guvernămînt de aliații săi extremiști și de a provoca o delimitare deschisă a moderărilor de durjă din FDSN.

În același timp, invitația la cooperare făcută de CNSLR-Frăția ar trebui luată mult mai în serios de către par-

tidele de opoziție, care au întîmpinat schimbările de pe scena sindicală cu un interes palid, fără a reuși să înțeleagă potențialul de schimbare pe care l-ar oferi o alianță. Sigur, o alianță cu aceste sindicate nu poate constitui la ora aceasta o modalitate de a accede la putere printr-o schimbare de guvern făcută sub presiunea străzii.

Există însă alte avantaje pe care partidele politice le-ar putea obține dintr-o cooperare cu sindicalele. La Sinaia, după încheierea congresului de unificare CNSLR-Frăția, dl. Miron Mitrea a anunțat crearea unui birou de luptă împotriva corupției. În posesia sindicatelor se află foarte multe informații în această privință, însă simpla sesizare a organelor de anchetă nu este, așa cum s-a dovedit, în toate cazurile suficientă. Pentru a face față fenomenului, sprijinul politic este absolut necesar.

Confruntate cu o foarte dură restaurație la nivelele de conducere ale întreprinderilor, pedepsite cu condecorarea liderilor în suțe de cazuri, martore la corupția reprezentanților patronatului, sindicalele se pot opune, cu ajutor din afară, arbitrarului reintrodus în ultima vreme în stilul de conducere al directorilor cu mari speranțe de a deveni, într-o bună zi, proprietari.

În sfîrșit, probabil că mai devreme sau mai tîrziu, Opoziția va accede la guvernare. Proiectele sale de reformă nu vor putea fi îndeplinite fără costuri sociale foarte mari. Pentru ca reacțiile celor care vor trebui să plătească aceste costuri să nu scape de sub control vor trebui folosite bunele oficii ale sindicatelor.

Partidele politice au tot răgazul pînă la toamnă să pregătească o ofertă politică pentru acest nou partener. Strategia sindicală se va modela în funcție de această ofertă politică, declară săptămîna trecută dl. Miron Mitrea.

Tendința de agregare a sindicatelor a făcut ca anumii comentatori să acuze pe liderii de sindicat că doresc refacerea răposatului UGSR. Acești avocați ai unei mișcări sindicale slabe și ai unui stat puternic scapă din vedere un lucru oarecum esențial: primul-ministrul și șeful de sindicat nu mai au demult același carnet roșu în buzunarul de la piept.

● Săptămîna politică pe scurt ● Săptămîna politică pe scurt ● Săptămîna politică pe scurt ●

Luni 14 iunie

• La apelul Alianței Civice, mii de manifestanți s-au adunat în Piața Universității pentru a comemora evenimentele din 13-15 iunie. Au lăsat cuvîntul, printre alții, d-nii Emil Constantinescu — președintele CDR, Cornelius Coposu — președintele PNCD, Nicolae Manolescu — președintele PAC, Ticu Dumitrescu — președintele AFDPR.

• La conferința de presă săptămînală a PNCD, dl. Cornelius Coposu a prezis schimbarea actualului guvern după introducerea TVA, la 1 iulie, și a declarat că PNCD va participa la viitoarea guvernare, dar numai în cadrul Convenției. Totodată, dl. Coposu a confirmat zvonurile privind anumite negocieri purtate cu președintele Iliescu în vederea unei alianțe de guvernare cu FDSN.

• Comisia pentru cercetarea cazurilor de corupție l-a audiat pe fostul comisar-șef adjuncț al Gărzii Financiare, Radu Hortopan. Conform unor surse parlamentare, mărturile acestuia, ca și documentele prezentate Comisiei, susțin punct cu punct acuzațiile generalului Florică la adresa unor membri ai Guvernului, ai Parlamentului și ai SRI.

• Dl. Petre Roman, liderul PD (FSN), a declarat, în conferința de presă susținută la sediul Camerei Deputaților, că își asumă răspunderea pentru degajarea Pieței Universității, dar nu și pentru venirea minerilor în capitală. D-sa a susținut totodată că rapoartele asupra evenimentelor din 13-15 iunie trebuie dezbatute în Parlament.

• Comitetul Național PAC a decis să înmormăneze cu o săptămînă a Convenției Naționale a partidului, care urma să aibă loc în 19 iunie. În cadrul ședinței a fost adoptat un comunicat în care se precizează: "Comitetul Național nu recunoaște existența în cadrul PAC a unui grup civic-liberal (...). Comitetul Național a decis să ia măsuri de sanctionare împotriva acelor membri ai PAC care, continuind să se revendică de la astfel de fracțiuni sau grupuri nestatutare, vor organiza acțiuni, vor face declarații sau vor da comunicate dăunătoare unității partidului". Comunicatul a fost dat ca urmare a întîlnirii de săptămînă 12 iunie, de la Brașov, a reprezentanților de orientare civic-liberală din PAC.

Martî 15 iunie

• La conferința de presă a FDSN, dl. Ion Solcanu, vicepreședintele partidului, a declarat că nu este

exclusă posibilitatea formării unui guvern de uniune națională "dacă momentul o va cere", adăugind însă că nu a sosit încă momentul schimbării actualului guvern.

Miercuri 16 iunie

• Reunite în ședință comună, cele două Camere ale Parlamentului au adoptat Hotărîrea privind constituirea Comisiei de control asupra SRI. Astfel, comisia parlamentară va putea face publice concluziile anchetelor "ori de câte ori va obține acordul Birourilor permanente ale celor două Camere", va controla modul de utilizare de către SRI a fondurilor bugetare, dar și "constituirea și folosirea mijloacelor extrabugetare". Cea mai mare victorie a Opoziției a fost considerată însă modificarea articolului 6, care în forma inițială prevedea că informațiile și documentele privind acțiunile în desfășurare sănătate pășește în politica cu dreptul, asociindu-se tentativelor de a disocia partidul de guvernămînt de aliații săi extremiști și de a provoca o delimitare deschisă a moderărilor de durjă din FDSN.

• În semn de protest față de participarea presei extremitate la coloanul "Presă-Politică-Putere".

organizat la Costinești de Departamentul Informațiilor Publice al Guvernului, citeva publicații — printre care România Liberă, Evenimentul Zilei, Tineretul liber și Redacția "Jocuri și concursuri" a TVR — au decis să nu ia parte la coloanu.

Joi 17 iunie

• Liderii partidelor din opoziție parlamentară, întruniti la sediul Camerei Deputaților, au semnat un protocol de înțelegere în vederea coordonării unei acțiuni unitare pentru elaborarea unui program de guvernare. Totodată, prin acest protocol fiecare dintre partidele semnatare se angajează să nu participe la guvernare decît în această formulă. Alături de partidele din Convenția Democratică, protocolul a fost semnat și de PD (FSN).

• Comisia pentru cultură, arte și mass-media a Camerei Deputaților l-a audiat pe dl. Paul Everac, directorul general al TVR. Audierea, la care a participat aproape întreg CNA-ul, a fost decisă ca urmare a scrisorii adresate comisiei de către Isolanda Stăniloiu, Horea Murgu și Radu Coșarcă, scrisoare

prin care se cerea demiterea dlui Everac. Aceasta a refuzat orice discuție privind tabletete sale săptămînale, pe motiv că în absență președintelui și vicepreședintelui Comisiei, aceasta este întrunită nestăutar. Prin urmare, discuțiile s-au purtat pe tema licenței de emisie, pe care TVR trebuie să o obțină de la CNA. Dl. Alexandru Săsău — PD (FSN), membru al Comisiei — a sugerat că ar fi necesară o întîlnire prealabilă prezentării dosarului de obținere a licenței între CNA, TVR și Comisia parlamentară și apoi o dezbatere publică privind situația Televiziunii.

• La conferința de presă a PUNR, dl. Ioan Gavra a declarat că partidul al căruia vicepreședinte este susținut actualul guvern, dar că la toamnă intenționează să ceară schimbarea unor miniștri din echipa Văcăroiu.

Vineri 18 iunie

• Tribunalul Municipiului București a judecat recursul înaintat de Emil Bobu, la decizia Judecătoriei Sectorului 5, care la 28 mai a.c. respinsese cererea de punere în libertate, a admis cererea de eliberare condiționată și a dispus punerea în libertate a acestuia. Emil Bobu fusese condamnat la 10 ani închisoare și 5 ani pierdere de drepturi pentru infracțiunea de complicitate la omor.

• Sase parlamentari ai PD (FSN) anunță că și depun certificatele de luptător în revoluție la Comisia parlamentară, ca urmare a acordării aceluiași titlu unui mare număr de persoane, dintre care multe fără nici o legătură cu revoluția și, mai mult, unele direct implicate în reprimarea acesteia. Semnatarii comunicatului sunt Rada Istrate, Radu Berceanu, Petre Roman, Alexandru Săsău, Bogdan Teodoru și Viorel Lișăndru.

Sâmbătă 19 iunie

• Cu mai puțin de o lună înainte de Conferința Națională a FDSN, la București a avut loc conferința FDSN pe capitală, la care dl. Adrian Năstase, vicepreședinte al partidului, a negat că s-ar pregăti o remaniere sau o schimbare de guvern.

• Sediul Plenară a Forumului de la Crans Montana a fost dedicat României. Delegația țării noastre, condusă de președintele Iliescu, a fost compusă din d-nii Viorel Cataramă, Aurelian Dochia, George Cojocaru, Vasile Stefan, Mircea Ciunara.

RALUCA STROE BRUMARIU

"Modelul economic actual nu este cel pe care trebuie mers mai departe"

DI. MIȘU NEGRITOIU, ministru de stat, președintele Consiliului pentru Coordonare, Strategie și Reformă economică, în dialog cu dl. ILIE SERBANESCU

Con vorbirea, desfășurată la inițiativa Biroului din București al "Europei Libere" și transmisă la acest post radio, a început, la rugămintea d-lui N.C. MUNTEANU, cu o prezentare reciprocă a celor doi interlocutori.

Nu azince prin a vă întreba despre stadiul reformei, ci azice pune întrebarea mult mai transțant: cum poate să se vorbească de reformă în măsura în care producția industrială s-a prăbușit la jumătate și, totuși, nici un faliment (măcar unul, acolo, de formă) nu s-a produs? Bănuiesc că există studii, pe care le aveți la dispoziție, dacă această scădere la jumătate este liniară sau nu. Iar dacă nu – adică, dacă în unele întreprinderi este vorba de o scădere la mai puțin de jumătate –, cum poate fi concepută continuarea producției în asemenea unități, cind după orice fel de normă acceptată mondial la mai jos de jumătate folosire de capacitate de producție nu mai poate fi vorba despre nici un fel de eficiență, chiar dacă unitatea ar fi fost cîndva eficientă?

Efectul acestei situații se vede în indicatorii macroeconomici, în inflație, în presiunea pe cursul de schimb – pe care lumea le sesizează mai greu și cărora le caută altă motivație decât cea la care vă refereai. Este evident că în economia reală nu este o restructurare și o reformă în sensul în care o cere o economie de piață. Scăderea producției industriale, care nu este neapărat un factor negativ, aș consideră-o liniară, dacă ne gîndim că oscilează, în general, între ±10% în anumite industrii, deci capacitatea folosită într-o industrie, într-un subsector poate fi de 60%, iar într-un alt sector poate fi de 40%. Dar este clar că, urmare a scăderii producției, costurile pe unitatea de produs (inclusiv consumul specific de energie pe unitate de produs) au crescut între 20 și 30%. Vă imaginăți deci ce povară, care se regăsește în ultimă instanță în preturi și apare pe piață reflectată în ariera și în stocuri. Este și motivația pentru care, atunci cind am prezentat strategia de reformă economico-socială, am făcut afirmația că stabilizarea macroeconomică nu se poate face fără o restructurare în economia reală. Problema pe care o discutăm acum este cum se poate face concret această restructurare.

Pe structurile actuale o creștere economică nu aduce bunăstare

Dacă v-ați referit la restructurare, Guvernul dvs. vorbește destul de insistent despre o redresare. Dacă, potrivit chiar afirmațiilor dvs., structurile fizice ale industriei nu s-au schimbat cîtuși de puțin, o redresare a producției ar însemna, după parerea mea, o reactivare a acestor structuri, adică a irosirii de resurse și o amplificare a blocajului finanțier. Deci, ca atare, cum vorbiți totuși despre o redresare?

Aș putea introduce aici o noțiune nouă: redresare în tranziție. Adică, modelul de creștere economică la care noi am apelat și creșterea economică pe care o raportăm acum, din păcate, este funcție liniară de consumul de resurse, în principal resurse energetice și, pînă la urmă, este funcție de importurile sau de consumul de tîi. Ceea ce are o legătură directă cu deficitul balanței de plăti, al balanței comerciale, iar ritmul creșterii economice poate fi ușor stabilit în funcție de infuzia de resurse în economie. Nu este modelul pe care ar trebui să-l continuăm. Este și motivul pentru care, într-un prim interviu de după ce am preluat această funcție, făeam afirmația că în 1993 nu se vor întimpla lucruri spectaculoase, în sensul că în structura economiei, în modelul de bază al economiei, nu vor avea loc transformări majore. Deci, noi tîndem spre o reformă a sistemului economic. Nu sînt

ILIE SERBANESCU: În comunism, cel mai rău era să îl lăudat de adversar. Sperind însă că nu mai simtem în comunism și că nici nu vom mai fi (deși nu putem fi siguri), îndrăznesc să-l laud pe dl. Negrițoiu, considerîndu-l unul dintre cel încredințăți cu adevărat de necesitatea reformei și care știu ce ar trebui făcut. Din acest punct de vedere, dl. Negrițoiu este de partea cealaltă a baricadel doar în măsura în care este acum în executiv. Chiar dacă nu prea sunt la modă reformiștii în momentul de față și nu prea sunt văzuți cu ochi buni, eu totuși năzuiesc că va veni timpul cînd va fi nevoie de el. Totul este ca reformiștii să reziste pînă atunci. Acest lucru îl urez d-lui Negrițoiu.

adeptul continuării modelului economic sau transpunerii modelului economic existent în aceleasi structuri de bază, consumatoare de resurse, în principal resurse energetice, care proiectează o creștere economică, însă această creștere economică are un preț pe care nu ar trebui să-l mai plătim.

Deci, într-un fel, este bine că nu dispunem de resurse, în deosebi energetice, mai multe, cîndcă, în felul acesta ferim economia de o continuare a unui model dezastroso.

Nu numai economia, ci și societatea. Pentru că, de fapt, noi acum creăm datorie. Asta a făcut economia românească în ultimii trei ani. Se creează o datorie în jur de un miliard de dolari pe an, care merge într-o creștere economică ce nu se reflectă într-o bunăstare. Și tocmai pentru că se merge pe același model static. Cînd am făcut o primă prognoză a redresării economice în anul 1993, era un oarecare entuziasm din partea mulor minister, care prelimină o creștere a producției industriale și nu numai industriale, bazată în principal pe capacitate, comenzi și un elan, un optimism... Dar imediat urmăresc și se punea întrebarea "dacă ni se dă, dacă primim atîta tîi, atîta cărbune, atîta benzina" și.m.d. Or, dacă mergeam pe un deficit al balanței comerciale dublu decît avem acum, creșterea economică putea fi și ea dublă. Mă întreb însă dacă ne ajuta sau nu așa ceva.

"Pe un fond de majorare a deficitului nu trebuie neapărat urmărită mărirea producției"

Nu. Ne ajuta de fapt "să ne înmormînăm" și mai repede. Adică, ipotetica sub forma unei îndatoriri deosebit de grave, fără nici o șansă de a o rambursa. Pentru că și actuala asistență externă pe care am primit-o (potrivit datelor oferite chiar de către Guvern) a fost folosită în proporție de peste 90% pentru consum și nu pentru investiții.

Sîi așa este.

Și atunci este evident colapsul unui model, care, cu cît utilizează mai multe resurse, cu atît le irosește mai mult.

Pînă la urmă, economia are propriile ei restricții, pentru că și consumul și resursele alocate în economie sunt limitate. Capacitatea de îndatorare nu poate depăși maximum o treime din volumul exporturilor. Volumul exporturilor scade, iar el îi limitează capacitatea de infuzie de resurse în economie. Pînă la urmă se autoreglează într-un fel. Dar eu cred că nu ar trebui să urmărim neapărat creșterea producției industriale, a produsului intern brut, pe un fond de majorare a deficitului, ci mai degrabă ar trebui să ne concentrăm pe redresarea unor indicatori macroeconomici principali, precum inflația, ariera și exporturile. Poate inversăm puțin lucrurile. Este, dacă vreți, mai mult o

MIȘU NEGRITOIU: Despre Ilie Serbanescu mi-e greu să spun dacă este mai bun ca publicist sau ca economist. Il cunosc mai demult ca publicist, fiind unul dintre cei mai buni analiști ai problemelor economiei mondiale, ai corporațiilor transnaționale – subiect în care și-a susținut doctoratul și a publicat o carte de interes. În orice caz, prin editorialele de după revoluție, pe problemele reformei economice, a devenit publicist de referință în materie. Nu vreau să-i dau apă la moară cu privire la poziția lui în legătură cu stadiul reformei, dar analizele dînsului sănătoșă, bine fundamentate și credibile. Mi-ar fi plăcut, și poate vom avea ocazia, să colaborez cu dînsul și în calitate de economist în activitatea practică. Altfel, amindoi suntem membri fondatori ai Societății Române de Economie – SOREC.

gîndire singulară și poate fi luată chiar ca o improvizație în această discuție, dar aceasta mi se pare acum mai importantă decît indicatorii de creștere a producției industriale.

Oricum am întoarce lucrurile, ajungem la restructurare, deci la schimbarea structurilor fizice ale aparatului productiv actual pe de o parte, iar pe de altă parte la problema concretă: cum facem acest lucru? Îl facem numai prin privatizare sau și cu ajutorul unei infuzii de intervenționism statal, proreformist sau de altă natură? De pildă, Agenția de restructurare. Înțeleg că, potrivit reglementărilor nou introduse, în sarcina acestei agenții ar cădea problema restructurării. Adică problema finalizării rezultatelor care derivă din supraveghere. Cam așa am înțeles eu.

Accelerarea privatizării este pentru noi o preocupare de prim ordin. Dar ne va rămâne un sector de stat destul de important și nu trebuie să ne facem iluzii din a crede că acest sector nu va deține chiar o pondere substanțială cîțiva ani și că nu va persista în această economie multă ani. Astfel, ne preocupă îmbunătățirea performanței sectorului de stat. În acest sens, ne preocupă a clarifica disjuncția proprietar-conducător, pentru că directorii apparent sunt și proprietari sau nu sunt nici una nici alta, precum și disciplina financiară și restructurarea. Restructurare, în sensul stabilitării unor proporții optimale la nivel sectorial și subsectorial în trei sectoare care sunt supradimensionate – construcții de mașini, chimie și siderurgie –, care sunt în același timp și mari consumatoare de energie. În cadrul acestor sectoare trebuie să abordăm la nivelul Guvernului, al statului în an-

samblu, am estimat noi că jumătate din societățile comerciale sau un număr de societăți comerciale care dețin jumătate din ariera, din neperformanță financiară. Aceste număr se cifrează în jurul a o sută de întreprinderi mari. Aceste 100 de întreprinderi mari pun probleme de diverse feluri. O dată, sănătatea tehnologică așa fel construite încât nu se pot sparge, separa, pentru a funcționa independent, probabil cu excepția unor rafinării care au module. Pun și probleme sociale prin faptul că incadrează cel mai mare număr de muncitori. Sunt orașe întregi care stau pe o singură asemenea societate. Pun și probleme sectorului bancar. Pur și simplu nu pot fi stăpinate. Este o presiune – directă sau indirectă – politică și socială, încât sectorul bancar nu poate rezista. Sîi atunci, el nu își asumă responsabilități, pe care le transferă Guvernului, cerindu-i de fapt să abordeze el acest grup de întreprinderi mari. Aceste grup de întreprinderi va fi abordat prin Agenția de restructurare. Agenția nu va mai face nimic altceva decât să se ocupe de aceste sectoare: le identifică problemele, propune soluții, încide, restructurează dacă e cazul. Agenția de restructurare (așa cum o vom creionă) va avea o anumită competență, dar având în vedere dimensiunea acestor întreprinderi, probabil va decide Guvernul. Chestiunea este următoarea: noi introducem legea falimentului (și sper să o avem aprobată pînă la sfîrșitul acestei veri), dar dacă, potrivit acestei legi, va exista un complet de judecată, un tribunal, este el suficient de competent, de bine dotat și de puternic pentru a declara în faliment, să zicem, Combinatul Chimic Turnu-Măgurele din care trăiește tot orașul? Are el alte alternative? Este bine deci să mergem pe varianta unui pachet de măsuri ale Guvernului, care să propună niște alternative, în sensul sprijinirii dezvoltării acestor sectoare industriale pentru care România are avantaje comparative. Selectăm deci aceste 100 de întreprinderi, pe care le introducem în Agenția de restructurare cu fondurile necesare și lăsăm restul industriei, inclusiv cele 6.000 de societăți comerciale cu capital de stat existente astăzi la latitudinea pieței, prin sistemul bancar (pe care, la rîndul său, vrem să-l restructurăm în sensul de a-l pregăti să evaluateze mai bine proiecte și societăți). Le lăsăm la latitudinea intermediilor finanțieri, pentru care vrem să aducem chiar în această vară o lege în Parlament

INTERVIUL SĂPTĂMÂNI

11

"În controlarea masei monetare am făcut pași importanți"

Dar, știi, există vorba că dacă vrei să înformănezi un proces, mai formezi o comisie. Apropo de această Agenție de restructurare, tocmai aici este problema: care Guvernul nu cunoște și pînă acum realitatea din aceste întreprinderi?iar dacă tot el va fi decizind asupra destinului lor în cunoștință de cauză, nu ar fi putut-o face și pînă acum, și fără această Agenție de restructurare? Mă întreb numai. Nu spun că Agenția nu va funcționa. Părerea mea e că decizia este politică. Cred că marile date, marile adevăruri despre situația întreprinderilor cu probleme se cunosc. Problema este dacă există voiață politică de a lăsa taurul de coarne. Aici este cheia. Dacă acest lucru va fi făcut prin Agenția de restructurare este foarte bine. Numai că momentul actual acesta este (cel puțin așa îl percep eu, și cred că mai sunt și alții care îl percep la fel): totul s-a blocat și dacă acum nu este lăsat taurul de coarne nu cred că mai există vreo șansă. Dvs. ați vorbit despre inflație. Nu cred că există vreo posibilitate de a stopa inflația fără a începe asanarea economiei de acest sector neviabil al industriei.

Pînă la urmă, într-o perioadă specifică, cum este cea pe care o parcurgem noi, și pentru o problemă specifică este mai bine să-ți concentrez esfertul într-un aparat tehnic de specialitate pe rezolvarea unei anumite probleme și să creezi chiar o instituție, decât să o lași, ca problematică, "a șaptea spînă la cărătuș", în cadrul unei alte instituții. Sigur, îmi pot să spune că acest lucru poate fi făcut de către Fondul Proprietății de Stat (și acolo trebuie să se plaseze Agenția de restructurare, pentru că, legal, nici nu o putem plasa în altă parte) sau ar putea fi făcut de Ministerul Industriilor. Dar e o problemă nouă, cu un aspect nou și este bine să-ți creezi un organ cit de mic, care, evident, va prelua (dacă e vorba de cheltuielii) bugete de la celelalte instituții. Nu se creează o instituție paralelă, ci un organ specific pentru o problemă specifică. Intr-adevăr, de restructurare este legată și șansa finală a controlării inflației. Arieratele, adică plățile neefectuate – sursă de blocaj în economie și rezultat direct al industriei neperformante – au cunoscut, din păcate, o expansiune. Pe linia combaterii inflației am făcut însă, consider, mari pași înainte în ultimele zile. Recenta operațiune a Ministerului Finanțelor de a retrage de pe piață 200 miliarde lei la dobînda de 50-60% constituie un aport extraordinar la însănătoșirea masei monetare. Am renunțat, de asemenea, la contravaloarea în lei a creditelor externe (care erau considerate cheltuieli extrabudgetare și care exercitau presiuni inflationiste), la reevaluarea stocurilor de aur (care creau masă monetară inflationistă), precum și la creditele cu dobînda de 15% fără introducerea lor prin buget.

"Rolul meu este de a ne încadra în strategia stabilită"

Ajăi evocat faptul că o garanție a restructurării este prezența explicită a acestei idei și a măsurilor corespunzătoare în programul Guvernului. Dar tot așa de evident este și faptul că într-o continutul astui program, proreformist, și măsurile active adoptate de același executiv pînă acum, care au fost mai degrabă de natură proetastă, există o contradicție. Teama (și nu este numai temerea mea) ar fi că acest program nu va fi instrumentalizat într-o politică de tipul proreformist pe care îl afirmă, tocmai datorită faptului că, cel puțin pînă acum, Guvernul nu a promovat măsuri de natură proreformistă, ci mai degrabă proetastă.

Puteam face o distincție: înainte sau după aprobarea programului. Dacă vorbim de situația de dinainte de martie, nu exclud eventuale scăperi sau chiar atitudini care să promoveze acțiuni sau acte care să se diferențieze față de program. Rolul meu în Guvern cred că este în primul rînd cel de a apăra

strategia și programul și de a ne încadra în el prin tot ce facem. Ar fi trebuit ca acest program să fie un acord pe principiile politicii economice, și nu numai economice, pe care trebuie să le materializez în acte normative. Nu se întimplă totdeauna așa. Din păcate, principiile se mai discută din cînd în cînd. Dar eu vreau să vă spun că numai în ultimul timp sînt 4-5 hotărîri ale Guvernului, pe care nu ați avut ocazia să le vedeti pînă acum deoarece nu au fost publicate încă în Monitorul Oficial, dar vor începe să fie publicate în această săptămână. Sînt hotărîri care se încadrează în program și pentru care eu am insistat, evident, foarte mult. și dacă luăm numai restructurarea industrială, am scos deja o primă hotărîre cu reorganizarea regiilor, iar sectorul regiilor va fi redus substanțial. Am stabilit criterii și domenii, inclusiv aducerea lor sub un control mai strict. Am umblat și la liberalizarea prețurilor, la liberalizarea regimului de export, la înlăturarea restricțiilor ce mai erau încă la multe produse de export. La nivel macroeconomic, ceea ce facem acum este pentru a lăsa bugetul pe un deficit decent... Sigur, sătul multe de făcut și sigur că vor fi piedici, dar o vom lua de la capăt, ne vom mai opri și vom pleca din nou... Ar fi iluzorii pentru mine să cred că totul se va desfășura lin. Dar fără păstrez încă optimismul. De fapt, asta și este datoria mea. Si voi fi unul dintre vinovații, dacă acest program nu se va realiza.

Aș vrea să vă spun că, cel puțin pentru o anumită parte din populație, există percepția că în guvernul actual sunt mai multe centre de putere și că unii trag de partea reformei, iar alții de partea stagnării. În orice caz, dacă privim lucrurile foarte exact, Parlamentul intră în vacanță peste foarte puțin timp, iar cu asta se ajunge în toamnă, cînd se împlinetează un an de la alegeri și un an de la constituirea Guvernului și, practic, nu s-a adoptat nici o măsură proreformistă. Reforma e cam blocată.

Din păcate, o atmosferă de reevaluare a stării practice a reformei – care poate fi numită de blocare pînă la un

dreapta la stînga și de la stînga la dreapta. Ele apar în mediile politice. Factorii politici, involuntari, pot bloca astfel procesul de privatizare.

Dar de ce neapărat involuntar? De fapt, poate chiar voluntar!

Aici mie nu mi-e foarte clar. Spun involuntar pentru că acest voluntarism poate fi determinat și de capacitatea de asimilare și de înțelegere, de calitatea de informații deținută. Încerc să găsesc, dacă vreți, circumstanțe atenuante. Pentru că dacă nu am încercat să credem astfel, ar însemna că este dezastru.

"Încă discutăm principii pe care alții îñ Est le-au clarificat de-acum doi ani"

Mi-ă permite să spun că mie unaia mi se pare că este vorba de o politică exagerată. E o intruziune a politicului în probleme unde nu-i fierbe oala. Sînt probleme economice care pot fi rezolvate numai într-un fel: dacă vrem să ne îndreptăm spre o economie de piață. Adică, așa cum spuneți dvs., încă se mai discută niște principii. De pildă, principiul dobînilor real pozitive. Discutăm iarași și iarași, dar cînd se trece la practică se cer din nou dobîni mici, preferențiale și.m.d. Deci chestiunea este de fapt unde mergem. Tranziție spre ce? Dar, mă rog, să nu întrâm în chestiuni teoretice.

Probabil că trebuie să ajungem și acolo. Eu am fost promotorul ideii că reforma este una, că există modele standard, faceam referiri la un consens politic și social, dar din ce în ce mai mult mă conving că pentru reformă trebuie să ai un suport politic, reforma trebuie să fie susținută ideologic, iar dacă nu depășim stadiul de principii și le tot discutăm nu mai ajungem nicăieri.

M-am întîlnit cu Václav Klaus, prim-ministrul Republicii Cehe, și cînd i-am spus că noi mai purtăm asemenea discuții (dacă să liberalizăm sau nu prețurile, dacă să mergem pe măsuri de stabilitate macroeconomică, dacă să avem dobîni reale pozitive sau nu, dacă să intervenim sau nu), mi-a spus că ei discutau asemenea chestiuni acum doi ani, că s-au clarificat din punct de vedere politic și ideologic. Structurile politice de la ei sunt bine formulate. O clarificare din punct de vedere politic și ideologic trebuie să aibă loc și la noi, căt de curind. Altfel numai societatea pierde.

Dacă îmi permiteți, vă pun o întrebare strict politică în legătură cu ceea ce ați spus. Se spune în mod curent că reforma trebuie stagnată sau incetinată pentru că s-a aplicat în mod greșit o terapie soc. După părerea mea, reforma nici nu prea a început. Deci e oarecum ridicol să afirmi despre ceva care nici nu s-a știut din loc că a mers prea repede. Vreau deci să vă întreb dacă oamenii acestia care susțin asemenea lucruri nu înțeleg oare necesitatea reformei. Eu nu-i suspectez de nimic, dar mă întreb pur și simplu. Dvs. ce credeți? Din punctul de vedere nu al ministrului Negrițoiu, ci al economistului Negrițoiu.

Da. S-ar putea să nu înțeleagă acest lucru. Este clar că ai nevoie de un proces de formare și de informare, pentru că, noi cel puțin, nu am folosit expresia că pînă acum reforma s-a desfășurat după o terapie soc. Noi am folosit o noțiune de liberalism clasic, pe care o și pot explica. Dar este clar că, cu cît se incetinește reforma și dacă se folosește noțiunea de ritm posibil, cu atît prețul este mai mare. Uitați-vă la eliminarea subvențiilor în mai: procesul a fost mult, mult mai costisitor decât în mai anul trecut sau decât acum doi ani. De fapt, aceasta este o politică tipică de liberalizare graduală a prețurilor, care este din ce în ce mai costisitoare. Deci nici gînd de terapie soc. Despre neîntelegeri este vorba, cred, și în cazul amendamentului care se dezbat acum la legea investițiilor străine. Apar asemenea critici în ziare de la

internăționalizarea vieții economice este o realitate a sfîrșitului de secol XX, despre care aproape că nici nu ar trebui să se discute și care ar trebui să ghidze pozițiile față de amendamentul respectiv. Voiam să vă întreb însă dacă guvernul actual să gîndit că presiunea în legătură cu o stopare a reformei ar putea să devină atât de importantă încât să trebulească să existe și un program de supraviețuire fără reformă.

În primul rînd, nu cred că există o presiune de stopare a reformei și o atitudine sau o exprimare ca atare. Cred că originea în această țară se ferește să spună, chiar dacă în intimitatea lui cred, că să ne oprim aici, să n-o mai facem sau să ne întoarcem. Este mai mult o chestiune de atitudine. Este atitudinea expresiei unei voînțe care nu poate fi exprimată direct sau expresia unui involuntarism pe care încercam să-l invoc mai devreme? La urma urmelor, ca să prevezi rezultatele unui proces de reformă, poate că trebuie să ai și o倾inăție de vizionar. Deci aceste presiuni nu există. Dacă aceste presiuni ar exista și dacă ar fi o atitudine conștientă, presupun că ar fi și un program, să-i spună așa, de rezervă. Dar nu cred că există o asemenea alternativă. Cu excepția unor atitudini – și din presă, dar și din partea unor economisti care încearcă să pună bazele teoriei pieței valutare, a cursului de schimb în expresie cantitativă – care sunt numai partiale, sectoriale și care sunt convins că nu s-ar încheia într-un tot, eu nu am văzut abordări de programe care să nu aibă în vedere reforma.

"Nu vreau să spun care ar fi consecințele unui program fără asistență externă"

Mă gîndeam și la următorul lucru. Dacă analizăm situația, multe din criteriile de performanță pe care Fondul Monetar Internațional le-a cerut pentru perioada actuală (și mă gîndesc la nivelul inflației, la ponderea deficitului bugetar în PIB, la dobînilor real pozitive, la liberalizarea cursului valutar etc.), este greu de crezut că vor fi realizate. Și atunci, poate că ar trebui să existe, cel puțin în rezervă, un scenariu de supraviețuire în cazul în care asistența externă nu vine în acest an.

Cred că nici nu ar trebui să ne punem problema realizării acestor măsuri de politică economică ca fiind expresia condiționalităților instituțiilor financiare internaționale, ci ca expresie a proprietăților noastre programe de guvernare. De fapt, FMI sau celelalte instituții sunt niște arbitri, în sensul că sunt detasati de presiunea internă și trag un semnal de alarmă atunci cînd ai deviat de la un model de dezvoltare standard, tipic unei economii de piață. FMI nu face altceva decât că nu riscă resursele pe un program de guvernare care ar fi prea aventurist. Mi-a părut foarte rău să constat că într-un interviu recent, unul dintre demnitarii români motivă creșterea prețului la energie ca o condiție impusă de FMI. Este o viziune totalmente greșită. Creșterea prețului la energie se poate explica prin rationamente economice, ca expresie a politicii unui guvern și a unui stat, și nu ca o condiție impusă de FMI. Nu voi avea niciodată criterii clare pentru a aprecia eficiența și alocarea obiectivă, rațională a resurselor în economie cu prețuri deformate și cu prețul la gazele naturale sau la țigă din producție internă la o treime din prețurile pieței mondiale și să chețuiesc sute și sute de milioane de dolari pentru acoperirea resurselor necesare economiei naționale, pe care să le redistribuim în economie la prețuri subvenționate, reduse sau distorsionate. Aceasta este adevărata problemă. Nu exclud posibilitatea ca organisme finanțare internaționale să nu-ți acorde asistență. Dar exclud posibilitatea progresului economiei în alte condiții decât cele care sunt matricea acordurilor cu ele.

Totuși, revin la întrebarea mea sub o formă mai precisă. Guvernul are în momentul de față și un program care să nu includă asistență externă pe acest an? Un asemenea program poate fi făcut, numai că nu vreau să spun că care ar fi consecințele lui.

Presa la începutul anului 1993

- Președintele Asociației Editorilor de presă bulgari -

După cîțiva ani de interes pasionat pentru politică, circulația principalelor ziară politice de partid se află într-un declin lent, dar constant: atât Douma (cotidianul Partidului Socialist Bulgar – noul nume al comuniștilor din această țară), cit și Demokratisya (cotidianul Uniunii Forțelor Democratice). Alte ziară de politică partinică (Svoboden Narod, ziarul social-democraților, ziarul diferitelor uniuni agrariene) au cunoscut deja un regres considerabil în 1992, iar acum nu mai fac altceva decât politică propriului partid. Altele – precum Demokratisya '91, legate de politică partidelor de centru, care au suferit un eșec electoral dramatic în octombrie 1991 – au dispărut cu totul.

După cîteva starturi false (precum revista Telegraph, în 1991), presa independentă (presă de scandal, în realitate) a început să demareze. În 1992, săptămînalul 168 Chassa și fratele său, cotidianul 24 Chassa, au devenit ziară cele mai populare pe plan național. După un tiraj de vîrf de 300.000 exemplare, ambele au pierdut apoi teren în față noilor veniți pe piață publicațiilor de week-end (Standard News, care apare dimineață, și Continent, care apare în week-end). Ziară tradiționale cu apariție la sfîrșit de săptămînă, precum Pogled, s-au marginalizat. Primul ziar particular de scandal, Reporter 7, continuă să existe, dar are o circulație restrinsă și, asemenea tuturor, pentru a supraviețui financiar și-a extins activitatea prin edituri și servicii tipografice.

Cele două Chassa (săptămînalul și cotidianul) rămân în continuare cele mai mari ziară de scandal. Ele sunt un amestec de design tip Bild și de comentariu politic tip Repubblica. Actualul lor declin se datorează și faptului că pasiunile politice nu se mai aprind: ele și-au dat lovitura în 1992, datorită criticii lor la adresa guvernului UFD, dar felul neimplicat în care tratează acum guvernul apolitic al lui Lyuben Berov îl enervează pe cititorii dormici de drame și scandal politic.

Cel mai puternic dintre noile ziară de scandal este Standard News (apărut în toamna lui 1992). În primele luni de apariție a intrat într-o puternică competiție de preț (1 leva = 4 centi), eliminând orice concurență cu 50%. Datorită formatului său mare, depășește încă concurența cu 2 leva. Alte titluri similare sunt în curs de apariție (cotidianul Expres).

Un interesant nou venit pe piață cotidienei independente este Continent, apărut la începutul lui 1992, ca o imitație conștiincioasă a ziarelor britanice de calibru greu, precum The Independent. Iși păstrează tirajul la 20.000 exemplare. Deocamdată așteaptă publicul dezamăgit de politică, pentru a-și forma un grup de cititori mai larg și de elită.

Una dintre principalele deficiențe ale presei bulgare (inclusiv a publicațiilor independente) este continua lipsă de informație și predominantă gazetării de opinie. Paradoxal, unele dintre publicațiile de opinie politică partizană, precum Demokratisya, dețin mai multă informație decât multe zinre și reviste independente.

Problemele anterioare (prețul ridicat al tipăririi, ca urmare a liberalizării prețurilor în 1991) au fost

PRESA

POLONIA
ANNA SMOLKA

Distribuția presei

Cel mai mare distribuitor de presă în Polonia este întreprinderea "Ruch". În 1989 ea facea parte din uriașul concern RSW "Ruch", proprietate a partidului comunist, ca și majoritatea editurilor și tipografiilor din această țară.

Structura internă de la "Ruch" corespunde modelului anterioare impărării administrative a țării. "Ruch" are 26 de secții, amplasate în 17 mari orașe și în unele orașe mai mici. Teoretic, fiecare astfel de secție este independentă și poate încheia contracte pe plan local cu diferite publicații, pentru distribuirea acestora în regiune. Fiecare secție are între două și 20 puncte de expediere, de obicei de model vechi, cu echipamente mult prea îmbătrânește pentru a se putea ocupa de mai mult de cîteva titluri de publicații.

"Ruch" S.A. distribuie la ora actuală aproximativ 90% din ziarale poloneze. În marile orașe, acest număr este mai scăzut, datorită concurenței cîtorva

CEENPA
The FORUM

This quarterly publication, sponsored by The Freedom Forum, provides information about activities of the Central and East European Newspaper Publishers Associations.

March 1993, Volume 1, Number 1

rezolvate. Prețul tiparului pentru reviste este extrem de rezonabil și concurența între tipografi facilitează, de asemenea, existența publicațiilor.

Vîitorul va apartine, probabil, unor titluri noi, dinamice, care să funcționeze în condițiile pieței.

Publicațiile vechi (Kultura, Pogled) vor dispara treptat, în ciuda subvențiilor de la diverse instituții și organizații. Odată cu apariția mai multor publicații de scandal în această primăvară, piață de tiraj mediu va fi saturată, ducînd poate la eliminarea unor publicații mai vechi și mai slabe din punct de vedere finanțar (Reporter 7). Actualul climat este încă nefavorabil publicațiilor serioase.

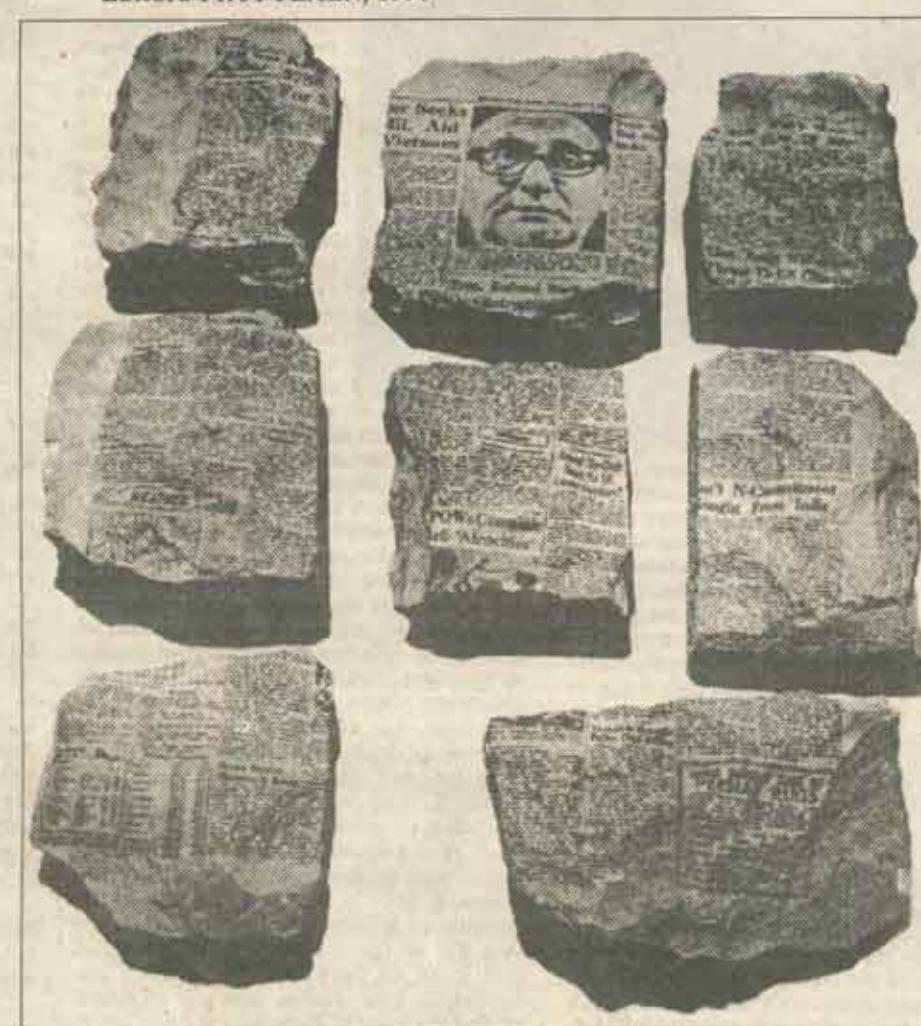
Ziarăle politice de partid vor continua să piardă teren și vor încerca să aibă mai puține titluri politice, pentru a pătrunde pe piață publicațiilor independente.

Piața publicațiilor locale nu este încă aglomerată. În schimb, piața publicațiilor în limbi străine este deja saturată: Bulgarian Business News (publicat de Trustul 168 Chassa), Bulgarian Economic Review (publicat de Trustul Pari), The Insider Magazine (publicat lunar, de la sfîrșitul anului 1990) și Bulgarian Magazine (anterior revista oficială de stat în limbi străine).

Reproducere după albumul
"Nicht nur für den Tag",
Editura PROPYLAEN, 1990

Andreas Geiger: "Criticul teatral-muzical", 1847

Chihiro Shimotani: "Ziar de piatră", 1976

mici firme particulare (concurrentă destul de scăzută, de altfel); în alte zone ale Poloniei "Ruch" deține 100% din distribuție. Săptămînalele și publicațiile lunare sunt distribuite parțial de către "Ruch" și parțial de firme particulare sau prin abonamente. Participarea "Ruch" la distribuirea săptămînalelor este de 85%, iar la revistele lunare de 60-70%.

"Ruch" oferă și servicii de vinzare prin abonamente, dar numai dacă abonatul cumpără mai multe exemplare și titluri adiționale. Prin urmare, numai instituțiile sunt interese de abonamente. Cu excepția ziarului Rzeczpospolita, cu o vinzare de 85%, abonamentele reprezintă mai puțin de 10% din distribuția cotidienelor. Publicațiile încearcă să-și organizeze propriile abonamente. Cele mai bune rezultate au fost obținute de către Proszynski i S-KQ. Distribuția revistei Porodnik domowy este de 1.600.000, cu 300.000-400.000 abonamente.

"Ruch" se află în conflict cu Poșta, datorită amînării încheierii unui nou contract. Poșta poloneză a încheiat unele contracte cu săptămînalele și reviste, dar nu este pregătită să distribue cotidiene. Motivul este starea finanțară precară a Poștei poloneze și slabă calitate a serviciilor pe care le oferă.

În ultimii trei ani s-au înființat mai multe firme particulare de distribuție a presei. Acestea și-au început activitatea doar în orașele mari. Se află aproximativ 40 astfel de firme în Polonia: 10 în Varșovia, 6 în Gdańsk, 4 în Poznań, 2 în Cracovia. Dar deocamdată ele nu pot concura cu "Ruch", datorită faptului că le lipsește o rețea principală de difuzare.

Traducere după "The FORUM", nr. 1/1993,
de RUXANDRA IVĂNCESCU

VLADIMIR TISMĂNEANU

Himerele vanității sau manipularea memoriei

*)

Petre Roman face o tentativă deliberată de a-și confectiona o biografie revoluționară

Petre Roman stie ce inseamnă public relation și autopropulsare. El nu-și publică memorile mai întâi la București, ci acordă prioritate publicului francez. Nici grav în aceasta, atât vreme cit ceea ce ni se oferă este un compte-rendu relativ onest și verificabil a ceea ce a însemnat viața politică românească a ultimilor ani. La urma urmei totuși putem greși, evenimentele acestui continuu maelstrom care este istoria veacului douăzeci și destul de incicite pentru a nu permite o perfectă acuratețe. Pe de altă parte, erorile lui Roman nu sunt simple scăpări ale condeialului, ci rezultatul unei tentative deliberate de a-și confectiona o biografie revoluționară care, în cel mai bun caz, poate fi numită anemică. Accidental este prezentat aici drept destin, hazardul drept fatalitate. Cine așteaptă din partea lui Roman o minimă încercare de a interpreta natura sistemului instituit odată cu prăbușirea lui Nicolae Ceaușescu va fi profund deziluzionat. Tirul său este îndreptat cel mai adesea împotriva conservatorismului lui Ion Iliescu (ori Alexandru Birlădeanu, ori Marian Dan), nu însă și împotriva instituțiilor care au perpetuat autoritarismul în România. Candoarea lui Roman se oprește brusc atunci când ar trebui să ne vorbească despre rolul Securității în provocările post-revoluționare, ori despre conservarea privilegiilor vechiului aparat. Apoi, fostul premier își clamează ignoranța privind originea terorismului din zilele de după arestarea cuplului Ceaușescu. Privind relațiile dintre el și Iliescu nu ni se spune decât că se cunoșteau grătie "interesului științific" al ambilor. Vorbeau ei oare numai despre știință și tehnici atunci când se intilneau pe coridoarele Casei Scientei? Cind l-a întîlnit Roman prima dată pe Silviu Brucan, în fond cel care l-a "numit" premier? Cum își explică Roman "ungerea" să în această funcție în condițiile în care, o sătim din surse demne de încredere, a existat o acerbă opoziție a celui care în acele zile încă domina Securitatea, generalul Iulian Vlad (actualmente după grată)? Apoi, care erau titlurile de legitimitate ale lui Roman? Fusese el în vreun fel implicat, fie chiar și minimal, în vreă formă de acțiune anti-dictatorială? Pe baza acestor memorii, înțelegem doar că, asemenea atitor cetățenii ai României, ajunsese la limita răbdării și că, tot asemenea atitor cetățenii, s-a aflat pe stradă în clipele când regimul își trăia ultimele (și atât de singeroase) clipe. Disident Roman nu a fost. El nu este un Bronislaw Geremek ori un Miklos Haraszti, un Adam Michnik ori un Jeliu Jelev. Singurul său capital politic autentic ar fi putut fi podoaba. Este regretabil că l-a epuizat cu o viteză amețitoare, asociindu-se cu o masă pe cît de venală, pe atât de agresivă. Cine însă se așteaptă la mărturisiri revelatoare ori la gesturi autocritice de la fostul premier greșește? Roman nu este omul care să spună mea culpa. Eroarea este întotdeauna a celorlalți.

Valter Roman era doar un nom de guerre pentru Ernest Neulander

Nu mai puțin gravă este dorința celui care a devenit primierul României în tulburările imprejurări din decembrie 1989 de a sfida memoria istorică și de a se prezenta ca produs al unei familii intelectuale de fosta comunismă dezabuzată și chiar victimizată de aberațiile stalinismului. Capitolul consacrat tatălui său, Valter Roman, este pur și simplu o colecție de legende inabilitătice. Dacă nu ar fi comic, acest capitol ar fi de-a dreptul tragic. Există doar două posibilități: ori Petre Roman ignoră istoria postbelică a României și nu are nici cea mai mică idee despre rolul tatălui său în sovietizarea Armatei Române (în comparația unor Emil Bodnăraș, Dumitru Coliu și, ceva mai tîrziu, Nicolae Ceaușescu), ori scopul său este de a-și induce citorul în eroare. În același sens, este greu să trecem cu ușurință peste penibilele tentative de a se debarasa de chestiunea originii sale etnice. Ni se spune că Valter Roman a fost pentru judecata de șef de secție și profesor de socialism științific la Politehnica din București, a reprezentat arhetipul moral pentru tinerul inginer cu diplomă de la Toulouse. Ni se mai spune că tatăl său era mindru de prenumele său, care era cel al unuia dintre eroii războiului de independență a României. Să nu știe Petre Roman că tatăl său s-a numit pînă la revenirea în România cu fantomatica divizie "Horia, Cloșca și Crișan" Ernest Neulander și că prenumele Valter era doar un nom de guerre (tot așa cum fusese și pentru Tito în anii războiului din Spania)? Să nu știe el că de fapt nu puțini militanți comuniști își aleseaseră acest pseudonim, extrem de popular în acele cercuri? Ceva mai încoole, el admite că numele real al tatălui său s-ar fi putut să fie Ernest Neulander, dar nu acordă acestui fapt nici o altă

semnificație decât una pur onomastică. Să nu știe Petre Roman că în 1968, cînd Nicolae Ceaușescu desăvîrșea campania de purificare etnică în aparatul ideologic, Valter Roman a fost atacat de noii etnocentrîști și că, spre stufoarea generală, el își-a negat originea etnică? Problema-cheie nu este dacă Valter Roman s-a considerat evreu, ci în ce măsură a fost el conștiuent de drama asimilării și a antisemitismului în formațiunile staliniste. Adevărul este că Valter Roman nu a fost decât un militant stalinist tipic al epocii cominterniste, pentru care identitatea etnică era irelevantă și a cărui loialitate centrală era legată de URSS. Nu din motive de patriotism românesc și-a tăinuit Valter Roman originea, ci pentru că, asemenea altora din aceeași generație, această identitate era secundară în raport cu cea care i-a determinat sensul vieții, anume cea comunismă. Oricum, ar fi bine ca Petre Roman să se informeze asupra sederii tatălui său la căminul studentesc Schuler, rezervat pentru studenții evrei din București, înaintea plecării mai întâi spre Cehoslovacia, apoi spre Spania. Evocînd aceste date, nu vreau să contribu în nici un fel la campania de imunde publică împotriva lui Petre Roman: oricine ar fi fost Valter Roman, fiul său are dreptul inalienabil de a fi parte componentă a procesului politic din România. Orice alt punct de vedere este opus principiului toleranței și al egalității în fața legii. La urma urmei, doar într-o teorie fundamentalistă (ori într-un regim totalitar) ar putea conta aceste elemente, să le numim, "genetice". Într-o democrație liberală, originea etnică este un simplu element de biografie. Pe de altă parte, negarea unor asemenea elemente, camuflarea lor de la liberație, face ca multe din celelalte afirmații ale lui Roman să pară indoioanelice.

Valter Roman redus la tacere sub Ceașescu?

Imi vine greu să cred că Petre Roman nu este la curent cu adeziunea necondiționată pe care acești militanți o dovedeau pentru Stalin și URSS. Valter Roman nu a fost un Arthur Koestler ori un Lucien Goldmann, intelectuali care s-au lămurit la timp și fără echivocuri în privința naturii sovietismului. După 1956, el nu a fost un Leszek Kolakowski, oricât ar vrea Petre Roman să-l prezinte drept un model de gîndire critică. Nu există nici o indicație că măcar o dată și-a ridicat glasul împotriva exceselor totalitare. Apoi, Petre Roman ne spune că tatăl său a detinut la început o poziție minoră în armată, că vremea chiar ei recunoaște că în 1946 era șeful statului major, poziție pe care nu ar fi putut-o detinut fără aprobarea și chiar recomandarea expresă a trupelor sovietice de ocupație. În această calitate, el avea de jucat un rol esențial în eliminarea ofițerilor "burghezi". Un alt episod, cel puțin hilar, este cel în care Petre Roman încearcă să-l absolve pe Valter Roman de trecutul cominternist, pretinzând că în anii războiului el ar fi fost responsabilul unui post de radio independent (mai lipsește să spună și democratic), emitind de la... Moscova. Faptul că un anonim tîrnător istoric francez nu a găsit numele lui Valter Roman în arhivele Cominternului nu este surprinzător: nici nu figura sub acest nume, ci sub cel mai sus amintit (ori poate vreun alt pseudonim). Să mai amintim că Valter Roman î-a vorbit lui Petre despre întîlnirile sale cu Buharin la Paris (în ce calitate?), despre execuția lui Cristian Rakovsky (condamnat la închisoare și dispărut după aceea, deci nu executat oficial!). Să mai amintim, la același capitol al hiperbolei suspecte, că după revoluție premierul s-a decis să recitească marile texte ale filosofiei politice, inclusiv scrierile lui... Socrate! Afîlăm că Valter Roman nu iubea Uniunea Sovietică, nici ca națiune, nici ca țară. Poate, dar l-a iubit cîndva pe Stalin, ca educator, ca dictator, ca "părinte al popoarelor". Este adevărat că în anii '50 a trecut prin colimatorul anchetelor staliniste, tot asa cum au trecut un Arthur London ori un Laszlo Rajk. După aceea însă și tu să se adapteze perfect noilor condiții și să devină un servil subaltern al lui Dej, despotul bizantino-stalinist de la București. Nu știe Petre Roman că tatăl său a participat direct și nemijlocit la anchetarea (politicoasă, fără bătăi și smulgeri de unghii, și drept) a guvernului Imre Nagy, aflat cu așa-zis azil politic pe teritoriul României? Dacă dorește să afle mai multe pe această temă, se poate adresa lui Miklos Vasarhelyi, decanalul de vîrstă al liberilor democrați de la Budapesta, ultimul supraviețuitor al acelui nefericit grup de adevărați revizionisti marxiști. Chestiunea esențială nu este ce a întreprins cîndva Valter Roman, ci faptul că fiul său, în anul de grăție 1992, continuă să se identifice cu un model uman care, oricum am privi lucrurile, a contribuit la înemitențarea României pentru mai bine de patru decenii. Psihologic, fostul premier poate fi înțeles. Nu este usor pentru nimeni, nici pentru autorul acestor rînduri, să-și blameze părinții pentru momente de orbire istorică. Odată însă intrată în domeniul public, sintem datori să spunem adevărat. A vorbi despre libertate fără a ataca aceste chestiuni morale în chip frontal nu poate duce decât la noi ocultări și la noi minciuni. Șocant astfel

săpare momentul în care Valter Roman s-ar fi simțit trădat de decizia lui Dej de a-i returna pe Nagy și pe camarazii lui tortionarilor kaghebiști de sub conducerea lui Ivan Serov. Chiar așa? Atunci de ce nu a acționat precum anumiți intelectuali maghiari din România care au protestat în scris, plătind uneori chiar cu viață, împotriva acestei infame decizii? Valter Roman redus la tacere sub Ceașescu? O altă absurditate care este servită fără reticență: la Congresul al X-lea din 1969, el era cel care aducea "prinosul de recunoștință" pentru "farul marxismului creator" din partea ilegalistilor. De-a lungul domniei lui Nicolae Ceaușescu, Valter Roman a fost constant invitat la întîlnirile cu liderii partidelor "europomuniste": prieten cu Santiago Carrillo, amic cu vechea cominternistă Dolores Ibarruri, petrecindu-și vacanțele la Neptun cu Georges Marchais, Valter Roman era tot atât de democrat precum cei pe care lii acompania din însărcinarea lui Nicolae și a Elena Ceaușescu. Acestea sunt fapte precise, menționate de comunicatele epocii și immortalizate în fotografiile oficiale. Ori poate crede Petre Roman că tatăl său acționa în "chip liber și independent"? Nu, Valter Roman nu a fost un căluș de teapa lui Drăghici ori Nicolaki. Biografia sa este una de intelectual fascinat de promisiunile eliberatoare ale bolșevismului, dispus să-și refuze Indoielile și să-și sacrifice facultățile critice pe altarul unei credințe subjugate. Acesta este adevărul istoric, iar ascunderea lui nu ține de domeniul sociologiei politice, ci de acela al psihologiei abisale.

Experimentul său politic a eşuat sub povara jumătăților de adevăr și a inconsecvențelor

Din premise false nu se poate ajunge la concluzii adevărate. Ratiocinamentul pe care îl propune Petre Roman este minat de subjectivism auto-iluzionant precum și de o perspectivă auto-glorificatoare asupra rolului său în revoluție. Ceea ce este mai cu seamă să se refere la atât că a fost rezistentă antitotalitară din România. Cu atât mai puțin găsește el de cuvință să-și informeze citorii despre veninoasele campanii purtate de cotidianul Azi, oficioul FSN. Împotriva oricărui critic al regimului instaurat la 22 decembrie 1989. În acest tablou, revoluția nu a fost usurpată de Roman și grupul său, ci doar de către neocomuniști gorbaciovisti conduși de Iliescu. Revizuirea istoriei post-decembriște prin pana lui Petre Roman merge atât de departe încât nu se spune că în întreaga perioadă de după căderea lui Ceaușescu guvernul său a reprezentat, nici mai mult nici mai puțin, decât "singura forță de opozitie reală și organizată" împotriva perpetuării sistemului comunist. Să-i amintim amneziul său de premier că prăbușirea sa în septembrie 1991 venea la mai bine de un an de la oribilă mineriadă din iunie 1990, cind băstoanele securiste au fost utilizate împotriva realelor forțe ale opoziției democratice românești? Să-i împrospătăm memoria în legătură cu discursurile infamante de la Alba-Iulia din decembrie 1990, de huiduieile organizate împotriva lui Corneliu Coposu, ori din alte "turnee triomfale" în compania acum detestatului Iliescu? Oare nu știe el că, atât cît există, autoritatea sa a fost și rămine derivată din complicatul și controversatul act de constituire a Frontului Salvării Naționale, act în care Petre Roman a fost complice, iar nu adversarul lui Ion Iliescu?

Viziunea lui Petre Roman despre viitorul democraticei românești este așadar marcată de refuzul său de a lumina adevărările resorturi ale crizelor din perioada post-Ceașescu. Puterea lui Ion Iliescu nu ar fi fost atât de redutabilă dacă ea nu să arținea pe conservarea structurilor polițienești de control al populației și pe salvagardarea privilegiilor unei pătuști parazitare și revansarde de birocrati moșteniți din vechiul regim. Cît privește tensiunile dintre aripa Roman și cea Iliescu a acestei puteri, ar trebui să știm mai mult despre conflictele dintre diversele facturi ale Securității, inclusiv legăturile lui Roman cu Mihai Caraman, fostul spion al Pactului de la Varșovia în Franță, demis din Inalta sa funcție în Departamentul informațiilor externe de către Iliescu în vara lui 1991. Mai exact spus, este vorba de o rivalitate de clanuri politice atașate unei structuri revolate de autoritate. Că Roman reușește să simuleze mai credibil comportamentul democratic nu trebuie să îngele pe nimeni. Experimentul său politic a eşuat sub povara jumătăților de adevăr și a inconsecvențelor ridicate la rang de strategie. La ora actuală, Roman și grupul său reprezintă doar 10% din electorat, cu prea puține sanse să se reîntoarcă în centrul vieții politice naționale. Pentru opoziția democratică, fostul premier este simbolul impenitent al unui timp istoric depășit. Pentru Iliescu și suporterii săi, el apare ca un renegat naționalist virulent îl atacă din motive rasiale (ignorind profesioniștii sale de credință super-românești). Liberalii zimbesc Jenati cind îl aud perorind despre democrație și pluralism. Cel care s-a visat un caudillo balcanic, răsfățatul cancelariilor prezidențiale occidentale, "liderul național" al FSN-ului, a fost unul din marii înfrâni ai ultimelor alegeri. Nu-i rămine, se pare, decât să se complică în mitologia propriului eroism, în aceste plăsăuiri ale unei vanități rânte și ale unor amintiri măsluite.

Text reproducă după revista "Agora"
nr. 1, ianuarie-iunie 1993

*) Petre Roman, *Le devoir de liberté* (Paris: Payot, 1992)

JOZEF DARSKI

Decomunizarea în Estul Europei (II)

• forțele armate din fostul bloc sovietic nu au suferit nici o epurare • Lech Walesa a creat o structură paralelă cu Ministerul Apărării Naționale formată din foști colaboratori ai KGB și GRU • Republica Cehă e singura țară postcomunistă unde s-a realizat epurarea • în Polonia și Ungaria drepturile civile ale foștilor agenți ai serviciilor secrete sunt protejate • datele economice incurajatoare din Polonia sunt rezultatul escrocării statisticilor • partidele din Ungaria au abandonat decomunizarea, considerind că o verificare le-ar discredită • în Bulgaria, o listă propusă pentru epurare a provocat colapsul cabinetului condus de Filip Dimitrov.

Astfel, Lech Walesa a dezvăluit că Zdzisław Najder, un consilier al primului-ministrului Jan Olszewski, adversar al lui Walesa, a fost colaborator secret al secției de spionaj a Ministerului de Interne.

Desovietizarea este distinctă de decomunizare prin aceea că urmărește să înălțe agentii KGB și GRU din poziții importante, de exemplu din armată și serviciile speciale. În această privință, serviciile secrete ale Republicii Cehă au fost complet restructurate. În schimb, în forțele armate din fostul bloc sovietic nu s-a produs nici o epurare (desi în Lituanie a fost formată o nouă armată). Cind, în Polonia, cîțiva ofițeri au fost concediați pentru colaborare cu GRU/KGB, președintele Walesa a cerut eliberarea din funcție a ministrului Apărării, Jan Parys. Mai mult, Walesa a creat o structură paralelă cu Ministerul Apărării, Biroul Siguranței Naționale al Cancelariei prezidențiale, angajind și cîțiva funcționari concediați din Ministerul Apărării și din Ministerul de Interne.

Desovietizarea a luat forma interzicerii temporare (pînă la cinci ani) de a ocupa poziții înalte în stat (fie prin alegeri, fie prin numiri), inclusiv posturi în întreprinderile controlate de stat și bănci. Asta se aplică în general fie foștilor funcționari ai serviciilor secrete comuniste, fie colaboratorilor benevoli de orice categorie.

Decomunizarea se bazează pe același principiu, dar se aplică și agentilor serviciilor speciale, colaboratorilor, "aparatelor" ai partidului, începînd de la secretarii comuniști de partid de la nivel local. Legislația care se aplică în ambele cazuri este cunoscută sub numele de legea "Iustrației", cîvînt creat pornind de la numele ceh al acestui proces.

În Ungaria, decomunizarea a fost ocolită după incidentul József Torgyan, membru al Partidului Micilor Proprietari, care a cerut el însuși să fie verificat și s-a dovedit că a fost colaborator al AVSAZ. După aceea, toate partidele au concluzionat că un asemenea proces de verificare le-ar discredită, și decomunizarea a fost abandonată. Un proiect de lege aprobat la 9 martie 1991 nu a mai fost legiferat. În Polonia, intenția de a examina dosarele parlamentarilor, membrilor Cabinetului și angajaților Cancelariei prezidențiale, a dus la demiterea Cabinetului primului-ministrul Olszewski, din ordinul președintelui Walesa. El a acționat în colaborare cu partidele politice ai căror activiști-cheie erau pe lista de colaboratori seceri pe care Ministerul de Interne a întocmit-o la cererea Parlamentului. În Bulgaria, o listă propusă pentru Iustrație a provocat o criză guvernamentală atunci cind s-a dezvăluit că 23 din 24 de parlamentari din Partidul Minorității Turce fuseseră colaboratori ai Ministerului de Interne, fapt care a provocat colapsul Cabinetului condus de Filip Dimitrov. Lista nu a fost aprobată și, după o scizune în Uniunea Forțelor Democratice, susținătorii legii Iustrației s-au găsit în minoritate. (Legislația privind băncile comerciale, care fusese deja aprobată, a fost respinsă de Tribunalul Constituțional, astfel incit interdicția temporară de a angaja foști execuți de partid la nivel managerial a fost redusă la trei luni.) În Slovacia, legea federală cehoslovacă avea numai un rol formal și nu a fost de fapt aplicată. După separarea celor două republici, implementarea ei în Slovacia a fost suspendată oficial.

Republica Cehă este singura țară postcomunistă unde epurarea foștilor agenți și decomunizarea au fost realizate. Oponenții decomunizației tind să prezinte Republica Cehă ca pe o țară stăpînită de teroare psihologică, de linsaj legal, de ură instituționalizată etc., dar Republica Cehă detine cele mai bune performanțe economice din fostul bloc sovietic, cea mai extinsă privatizare (proces larg acceptat în societatea cehă), cea mai mare participare a oamenilor în viața politică și în democratizare. În general, cea mai ridicată rată de acceptare a unui guvern din toată regiunea și cea mai redusă înstrăinare exprimată față de procesul de tranziție.

Reversul poate fi găsit în Polonia și Ungaria, unde drepturile civile ale foștilor agenți și funcționari ai serviciilor secrete sunt protejate direct. Majoritatea cetățenilor nu iau parte la alegeri, elita politică este complet înfrântată de societate și este privită de propriii ei oameni ca adversară, iar privatizarea este considerată echivalentul delapidării. Pe termen lung, această situație ar putea conduce la destabilizare politică, din moment ce politicile economice au acordat un avantaj complet fostei elite, adîncind criza economică, și au pus sistemul bancar în pericol. Datele economice incurajatoare din Polonia (între aprilie și octombrie 1992) sunt rezultatul escrocării numerelor și statisticilor manipulate și nu urmarea reformelor adevărate și schimbărilor structurale pozitive.

(Text reproducă după revista "UNCAPTIVE MINDS")

Traducere de CLARA POPESCU

SORIN VIERU

Sesiunea anuală a Seminarului pentru Democrație

La Celakovice, lîngă Praga, a avut loc la 30-31 mai a.c. a patra sesiune anuală a Seminarului pentru Democrație. Constituit la inițiativa lui "New York School for Social Research" din New York, Seminarul pentru Democrație reunește, sub semnul preocupării pentru afirmarea valorilor unei societăți deschise, eforturile teoretice ale unui grup de cercetători americani și est-europeni. O ramură a Seminarului pentru Democrație funcționează de peste trei ani la București, iar alta, de data mai recentă, la Cluj-Napoca.

Reuniunea de la Celakovice s-a desfășurat sub genericul "Testarea democrației: Estul și Vestul după sfîrșitul războiului rece". Au participat mai mulți universitari americanii (printre care Jonathan Fanton, președintele Universității new-yorkeze susținute, și Elzbieta Matynia, neobsosita organizatoare a Seminarului), și intelectuali europeni din Cehia, Slovacia, Slovenia, Serbia, Croația, Polonia, Ungaria, Bulgaria, Lituania, Letonia, Germania, Ucraina. Din România au participat Pavel Cîmpeanu, Stefana Steriade și Sorin Vieru. Discuțiile au fost animata; n-au lipsit accentele polemice. Datele prezentate și comentariile pe marginea lor au permis conturarea unui tablou al dificultăților specifice cu care se confruntă societățile democratice noi apărute în Europa. Ceea ce nu înseamnă că o democrație matură, cu vechi tradiții, cum este cea nord-americană ar fi scutită de propriile ei încercări. Seminarul a debutat cu două expuneri ale profesorilor Jeff Goldfarb și Ira Katznelson de la "New School", care scoateau în evidență tot mai înfruntările cărora trebuie să le facă față în prezent democrația americană. Partidul izvorite din moștenirea istorică, partidul din dinamismul unei societăți care a trecut prin acute situații de criză, aceste înfruntări așteaptă soluții noi. Istoria constituie o sură de optimism prudent, întrucât dilemele, paradoxurile, contrastele care n-au lipsit nici în trecut abundență și azi în societatea americană. Democrația transoceanică se bazează numai pe Constituția dată de venerații Founding Fathers ai revoluției americane, ci și pe o perseverență reluată de la capăt a procesului de remaking a Constituției. Completind o constituție care conține inițial inegalitatea rasială, amendamentele și interpretările la Constituție au reușit, în cursul a două veacuri, să afirme egalitatea. Procesul nu a fost idilic. Democrația liberală a permis ca mentalitățile unei societăți prezentind multe trăsături de intoleranță să se combine cu un sistem de guvernanță tolerant. Intoleranța a fost lăsată deci să se manifeste, a fost lăsată să vorbească, ceea ce a permis refacerea democrației constituționale în cîteva rînduri. Nu e mult de cînd, intolerant și dogmatic, celebrul Malcolm X i-a forțat pe americani să privească situația în față, i-a forțat astfel să ajungă mai toleranți. Dacă privim într-un trecut mai îndepărtat, de exemplu în războiul civil american, care (reamintea Ira Katznelson) a fost primul război total, sau la cea mai mare reformă a secolului nostru, New Deal-ul roosevelian, descoperim iarăși o serie de paradoxuri, contraste specifice. Concluzia? Afirmarea democrației librale este departe de a fi un marș triumfal. Orice de înconștientă ar fi, lucrurilor trebuie să li se spună pe nume. Problema diferențelor religioase, etnice, rasiale, aşadar problema integrării diversităților, a unei integrări care nu anulează diversitatele, se pună și azi în mod acut în America.

Înfruntări care stau în fața democrației există nu numai în America. În țările post-comuniste, bineînțeleș, problemele sunt considerabil mai dificile; în spatele lor se află, în cele mai multe cazuri, o tradiție puternică de despotism recent sau de despotism străvechi. Înțrebările țănesc: poate fi adoptat ca atare modelul liberalismului democrat american în țările răsăritene? Tranziția în curs este realmente o tranziție spre democrație? Se cer concepte noi; concepte noi la realitatea noastră, care nu se lasă îngheșuite în vreo schemă preconcepătură. Îngrijorează manifestările de intoleranță, care sunt de departe de a fi un fenomen izolat. Dificultățile economice și politice nu sunt unica sursă a intole-

ranței; mai intră în joc și naivitatea retorică liberale, demagogia ireponsabilității a discursului populist, irresponsabilitatea cu care a fost și este tolerată intoleranță. Se cere o cunoaștere mai lucidă a limitelor inerente practicilor librale. Combinarea retoricăi naționaliste cu o retorică democratică, pe o scenă politică în care vacarmul este în toi iar dialogul politic rămîne firav, creează mari primejdii potențiale care pot exploda. Problema assimilării diferențelor culturale, naționale etc. de către liberalism rămîne deschisă. În problema națională, performanța liberalismului este relativ slabă. Tot așa cum și în problema egalității, și mai ales a egalității pe plan internațional a țărilor cu un nivel inegal de dezvoltare, liberalismul nu are pînă în prezent nimic de propus. În aceeași ordine de idei, a problemelor deschise, a apărut pentru o clipă propunerea cu privire la "existența drepturilor colective". Discuția ce a urmat a evidențiat însă fragilitatea ideii. Drepturile individuale au fost și rămîn temelia liberalismului democratic. Ideea unor "drepturi colective", care nu s-ar reduce la drepturile individuale, consună mai curând cu un colectivism sau cu un corporatism cu totul incompatibil cu liberalismul democratic.

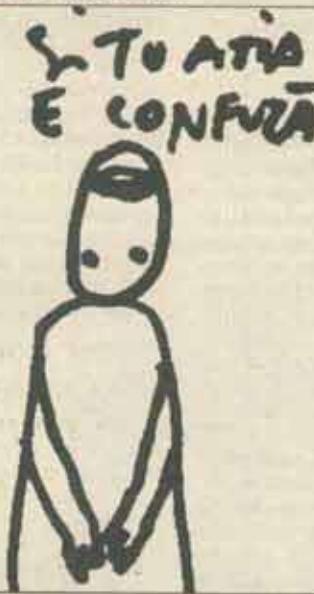
Problemele privind natura noii puteri din țările est-europene, precum și problemele afirmării identității (etnice, teritoriale și politice) au fost intens discutate. Trecind în revistă procesele istorice desfășurate în ultimii ani în țările respective, participanții la dezbatere au relevat diversele fățete ale situației. S-a insistat asupra cauzelor psihosociale care fac ca democrațile instaurate să fie atât de slabe; s-a vorbit și despre curentele autoritariste a căror

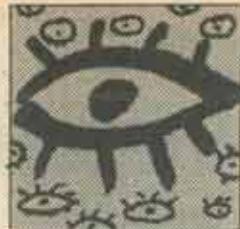
fortă provine din slabiciunile experienței democratice, din eșecul inevitabil al încercărilor de a adapta necritic modelul economic occidental la societățile răsăritene. S-au spus lucruri dure despre experiența tranzitiei și eșecurile de pînă acum. Printre altele, s-a constatat faptul că în cele mai multe țări răsăritene opoziția nu a fost capabilă să creeze instituții adecvate pentru tranzitie; că Occidentul nu a fost nici el la înălțime în ce privește asistența procesului de tranzitie; că același Occident a abordat în mod lamentabil războiul din Iugoslavia (un exemplu în acest sens a fost recunoașterea precipitată a Croatiei de către statele occidentale; s-au citat și alte exemple); și că, în orice tranzitie operată cu succes, ticăloșii (cum a afișat răspicat Jan Urban) sunt condamnați să cîştige (o constatare nu cinică, ci doar lucidă). Situația, desigur, ne permite să vorbim despre un "capitalism sălbatic" și, poate, chiar despre un (pseudo)democratism sălbatic. Nu o dată "jargonul liberal" a fost utilizat ca simplu pretext și instrument în redistribuirea puterii. Intelectualitatea nu este nici ea mai presus de orice critică; o parte a intelectualității a trădat, în fapt, valorile librale, optind pentru un dogmatism și un conformism de viață nouă. Problemele identității culturale, ale etnicității etc. nu pot fi eludate sub pretextul că acestea ar fi de un naționalism dezlănțuit.

Înăști identitatea întregii zone răsăritene constituie o problemă. Care nu s-a discutat ca atare. Dar, tangential, problema s-a pus, discutându-se valabilitatea modelului occidental în tranzitie spre o democrație liberală, bazată pe economia de piată. Esențialul a fost spus tot de către Jan Urban: să nu așteptăm prea multe de la Occident; acesta nu și-a asumat obligații față de țările răsăritene; și, de altfel, este bine să ne sprînjim pe noi în sine; altminteri, am risca să devenim un fel de protectorat politic și cultural al Occidentului.

În cadrul Seminarului au funcționat și trei ateliere de lucru, care au discutat proiectele unor cercetări coordonate în problema partidelor politice și sistemelor multipartidiste, în problema naționalității și marginalității în lumea contemporană și, în sfîrșit, în problema tradițiilor mișcării feministe în Europa răsăriteană și centrală.

Dezbaterile din cadrul întîlnirii de la Celakovice au fost stimulante. Ele au antrenat pe toti cei 35 participanți într-un schimb de idei pasionant. Concluzia care s-a impus de la sine este că o reconstrucție a liberalismului democratic este imperios necesară.

WILLIAM TOTOK

"Normalitatea nebuniei" și "nebunia normalității"

Filmul lui Lucian Pintilie "Balanța" și ecurile elogioase din presa germană

Maia Morgenstern și Răzvan Vasilescu, protagoniștii filmului "Balanța", și regizorul Lucian Pintilie

După primirea entuziastă în Franța a filmului "Balanța", realizat de cunoscutul regizor român Lucian Pintilie, și publicațiile germane au întâmpinat această producție cu o avalanșă de laude, rar întâlnită. Din capul locului însă trebuie să precizăm că acest film nu a constituit un succes la marele public. Prezentarea peliculei în cadrul secțiunii "Forumul Internațional al filmului tiner" a însemnat unul din momentele de vîrf ale Festivalului Internațional de Film de la Berlin din februarie curent. Mai toate cronicile dedicate acestui film – ce a rulat sub titlul "Stejarul, copacul speranței" – subliniau talentul excepțional al lui Pintilie, comparându-l pe acesta cu marii regizori ai secolului nostru. Este pentru prima dată că în Germania un film românesc se bucură de o apreciere unanimă. și în trecut au mai fost prezentate în Germania creații cinematografice românești, atât la televiziune cât și în sălile de cinema. Dar, pînă la "Balanța", nici un regizor român nu a reușit să entuziasmeze atât de mult critica germană de specialitate. Paginile culturale ale marilor publicații, de la "Frankfurter Allgemeine Zeitung" pînă la revista "Der Spiegel", pur și simplu au autodepășit în elogii. În perioada Festivalului Internațional de Film de la Berlin, gazeta festivalului, de pildă, a evidențiat potențele creative ale lui Pintilie, propunind cinefililor vizionarea peliculei. Publicația specială a Festivalului, "Berlinale Tip" (nr. 2), compara imaginile acestui film cu cele întîlnite în piesele unor Eugen Ionescu, Maxim Gorki sau Chekhov, care "probabil l-au inspirat". "Ritmul alert al imaginilor și scenelor (...) în care, pur și simplu, explodează vedearea de ansamblu într-un punct al agitației și vîrtejului ce se apropie", l-au fascinat și pe cronicarul marelui coti-

dian "Frankfurter Allgemeine Zeitung". Același ziar compara opera lui Pintilie cu teatrul absurdului. Elementele constitutive ale filmului nu sunt rezultatele fanteziei creatorului Pintilie, ci "semne necifrate" ale realității obsedante care nu are nevoie de o "dramaturgie a surprizelor".

Dacă filmul lui Mircea Daneliuc, "Patul conjugal", prezentat în cadrul concursului la "Berlinale" din acest an, a fost primit de presa germană cu o oarecare nedumerire, "Balanța" lui Pintilie s-a bucurat în mai toate criticile apărute de entuziasmul general al comentatorilor. Sfîrșitul socialismului românesc zugrăvit în agonie, comentatorul evidențiază ritmul alert al montajului, care nu-i lasă spectatorului răgaz să răsuflă. Că acest lung metraj a însemnat un adevărat "eveniment" al "Berlinalei", afirma și "Der Tagesspiegel", care-l compara cu un fel de "roman picarească" cinematic inspirat din realitățile socialismului românesc. "România anului 1988 constituie momentul în care crizma, corupția, mizeria, teroarea – pe scurt: întregul sistem paranoic – se accentuează. Nu mai este vorba despre o tară și un timp despre care se poate relata. Povestirile adevărate se bazează pe o oarecare ordine, fiindcă ele reflectă o cronologie a ordinii de la început pînă la sfîrșit. Într-o situație haotică nu se pot distila povestiri. Regizorul român Lucian Pintilie s-a dat băut, nemulțumind să creeze povestiri." Astfel, revista "Der Spiegel" încercă să prezinte pe scurt fundalul socio-politic sumbru al filmului "Balanța". Același cronicar nota cu stupefactie că "nebunia cinematografică e depășită, pe alocuri, numai

de nebunia realității. Atunci transpare sentimentul de care, probabil, sunt cuprinși românii confruntați cu un vîrtej de furie, cu înfringerea și neajutorarea imensă izvorînd din situația existentă". "Uneori însă, filmul suferă și de o oarecare insuficiență, deoarece vrea, cu orice preț, să arate totul și să spună totul. Atunci derularea evenimentelor devine anevoieasă și greoaie, asemenea mizeriei ceaușiste apăsătoare. Acum, la trei ani după căderea fostului regim, regizorul, probabil, ar elimina speranța ca factor esențial. Pintilie nu de mult a mai crezut că trecutul ar fi fost îngropat pentru totdeauna. "Sunt conștient", mărturisea regizorul, "că ne aflăm încă în mijlocul dezastrului".

"Paranoia cotidiană" apăsătoare a sistemului ceaușist a fost evidentată și în lunga cronică publicată de "Frankfurter Rundschau", care sublinia "prezentarea fără menajamente a neglijenței totale" generată de regimul in-

trat în agonie. "Filmul poate fi asemuat cu un urlet disperat, o rechemare crispătată a ordinii și a sensului pierdut al unei lumi fără valori. Distrugerea mediului înconjurător este prezentată drept cauza principală a distrugerii și a pierderii sentimentului uman. Totuși această dimensiune conferă filmului o forță vizionară însăși împărtășoare." După ce se oprește asupra imaginilor deprimate ale mediului, cronicarul ziarului "Frankfurter Rundschau" reliefază paralelismul evident între "natură", în sensul larg al cuvîntului, și "natura umană" a personajelor. Doar personajele principale, Nela (interpretată de excelenta actriță Maia Morgenstern) și Mitică (Răzvan Vasilescu), nu sunt "prizonierii activiștilor de partid, ai apatiei și dependenței. Ei sunt liberi atât în constiția lor, cît și în acțiunile lor trupești". "Copacul speranței" este mai degrabă un comentariu cincic, decit o promisiune de viitor", nota în încheiere cronicarul lui "Frankfurter Rundschau". Cesa ce mai totuși cronicarii germani îl reproșau filmului "Balanța" a fost scena în care spre final călătorii unui autobuz sunt luati ostașici de către niște cetăteni disperati. Brutalitatea Securității care rezolvă "cazul" prin uciderea călătorilor, printre care se aflau și numeroși copii, a stîrnit nemulțumirea cronicarilor, pentru că această secvență a fost receptată drept balast imagistic.

Lucian Pintilie reușește într-un mod cu totul remarcabil, nota ziarul "Frankfurter Allgemeine Zeitung", să-lăturarea parabolică a unor crize (individuale) românești. Cuplul îndrăgostitilor corespunde imaginii cinematografiei convenționale. Prin prezentarea privilegiată a celor doi îndrăgostiti, regizorul se apropie mai mult de Hitchcock decât de "Anul 1984" al lui Orwell, unde realitatea sistemului totalitar distrugă pînă și relațiile intime".

Interpretările cronicarilor germani, majoritatea dintre ei necunoscînd în mod direct realitatea românească, reflectă nu numai multă simpatie pentru România, ci și obiectivitate față de o operă de artă de prim rang. Desigur, publicul larg, obișnuit cu producții cinematografice de multe ori indoelnice din punct de vedere estetic, nu este neapărat un seismograf al calității și bunului gust. Dar, totodată, nu trebuie subapreciat faptul îmbucurător că "Balanța" a fost primită de publicul avizat al "Berlinalei" cu îndelungi aplauze. Si spectatorii care au vizionat filmul lui Pintilie la Hamburg, Frankfurt, Stuttgart sau München nu s-au așteptat la un show de tip "Twin Peaks", în care "starea de anomalie și cea a lipsei de legalitate sunt rezultatul unor proiecții intelectuale". "Scenariul ororilor" rezultă dintr-o "transparentă" a acțiunii care exclude tendințele facile de "identificare sau solidarizare cu protagonistii". "Acest film provoacă fiori", conchide "Frankfurter Rundschau", tocmai pentru că reușește să ilustreze în mod convingător "normalitatea nebuniei" și "nebunia normalității".

(Text transmis de "Europa Liberă" la 12 iunie 1993)

conpet s.a.
OIL TRANSPORTING COMPANY

INDEPENDENȚEI # 7 2000 PLOIEȘTI ROMÂNIA
PHONE: +40 97 121226 TELEX: 19285 FAX: +47 97 1436451

THE MAIN ACTIVITY OF THE COMPANY IS TO SUPPLY
WITH DOMESTIC, IMPORTED OR TOOL PROCESSING CRUDE
OIL AND ITS DERIVED PRODUCTS (CONDENSATE & ETHANE)
THE ROMANIAN REFINERIES, AND ALSO MAKE THE TRANSIT
FOR SOME OF THE DANUBIAN COUNTRIES, BY PIPELINES.

SOCIEDATEA COMERCIALĂ
conpet s.a.

B-DUL INDEPENDENȚEI NR. 7 • 2000 PLOIEȘTI ROMÂNIA
TELEFON: 097/121226 ■ TELEX: 19285 • FAX: 097/146451

SOCIEDATEA ARE CA OBIECT DE ACTIVITATE APROVIZIONAREA
PRIN CONDUCTE CU ȚIȚEI INDIGEN, DIN IMPORT SAU PROCESSING
ȘI DERivate ALE ACESTUIA (GAZOLINĂ ȘI ETAN) A RAFINĂRIILOR
DIN ȚARĂ, PRECUM ȘI TRANZITAREA DE ȚIȚEI PE DUNĂRE PENTRU
ALTE ȚĂRI.

AGENDA CULTURALĂ A SĂPTĂMÎNII 23 – 30 IUNIE

CINEMATECA

Miercuri 23 iunie
 Eforie (613.04.83)
 orele 10; 12.15 JULIA (SUA, 1977)
 orele 15.15; 18 MOARTE LA VENETIA (Italia-Franță, 1971, R: Luchino Visconti. Ecranizare. Dramă)
 Union (613.49.04)
 orele 10; 16.30; 18.45 SUFLUL SĂLBATIC (SUA, 1953, R: Hugo Fregonese. Film de aventuri, western)
 ora 12 DESERTUL ROȘU (Italia, 1964)
 ora 14.15 RAFUIALĂ LA O.K. CORRAL (SUA, 1957, R: John Sturges. Western)
Joi 24 iunie
 Eforie
 orele 11; 13.45 MOARTE LA VENETIA
 orele 16.45; 19 FEMEI ÎN ASTEPTARE (Suedia, 1952, R: Ingmar Bergman. Dramă psihologică)
 Union
 ora 10 SUFLUL SĂLBATIC
 orele 12; 14.15; 16.30 RAFUIALĂ LA O.K. CORRAL
 ora 18.45 INIMI NOBILE SI ALESE (Marea Britanie, 1949, R: Robert Hamer. Comedie)
Vineri 25 iunie
 Eforie
 orele 10; 12.15 FEMEI ÎN ASTEPTARE
 orele 14.30; 16.45 DOAMNA DE LA TROPICE (SUA, 1939)
 ora 19 SOSEA ODATĂ UN CĂLĂRET (SUA, 1978, R: Alan J. Pakula. Western)
 Union
 orele 10; 14.15; 16.30 INIMI NOBILE SI ALESE
 ora 12; 18.45 CREATOAREA DE MODELE (SUA, 1957, R: Vincente Minnelli, Chuck Connors. Comedie)
Sâmbătă 26 iunie
 Eforie
 orele 10; 19 INCIDENTUL (SUA, 1967, R: Larry Peerce. Dramă)
 orele 12.15; 14.30; 16.45 SOSEA ODATĂ UN CĂLĂRET
 Union
 orele 10; 16.30 CREATOAREA DE MODELE

T•E•A•T•R•E

Miercuri 23 iunie
 Teatrul NATIONAL (614.71.71): Sala Amfiteatrul - ora 18.00: GOANA DUPĂ FLUTURI; Sala Atelier - ora 18.30: FOOL FOR LOVE (spectacol prezentat de Teatrul româno-american)
 Teatrul ODEON (614.72.34) - ora 19.00: LA TIGĂNCI (premieră)
 Teatrul de Operetă "ION DACIAN" (613.63.48) - ora 18.00: FLOAREA DIN HAWAII
 OPERA ROMÂNĂ (614.69.80) - ora 18.00: Seară de balet Ceaikovski
 Sala Palatului (615.73.72) - ora 17.30: HUDSON HAWK (film SUA)
Joi 24 iunie
 Teatrul NATIONAL: Sala mare - ora 18.00: GHETOU; Sala Amfiteatrul - ora 18.00: MENAJERIA DE STICLĂ; Sala Atelier - ora 19.00: PANTOMIMIA
 Teatrul ODEON - ora 19.00: LA TIGĂNCI
 Teatrul de operetă "ION DACIAN" - ora 18.00: VÂDUVA VESELĂ
 OPERA ROMÂNĂ - ora 18.00: ELIXIRUL DRAGOSTEI
 Sala Palatului - ora 17.30: HUDSON HAWK (film SUA)
Vineri 25 iunie
 Teatrul NATIONAL: Sala Mare - ora 18.30: Balet copii; Sala Amfiteatrul - ora 18.00: RIVALII; Sala Atelier - ora 18.00: NÂPASTA
 Teatrul ODEON - ora 19.00: LA TIGĂNCI
 Teatrul de operetă "ION DACIAN" - ora 18.00: CONTESTA MARITZA
 OPERA ROMÂNĂ - ora 18.00: DON QUIJOTE
 Sala Palatului - ora 18.00: MAŞINA DE RIS (spectacol de varietăți)
Sâmbătă 26 iunie
 Teatrul NATIONAL: Sala Mare - ora 18.30: PAIATA SOSEŞTE LA TIMP; Sala Amfiteatrul - ora 18.00: PÂRINTI TERIBILI; Sala Atelier - ora 19.00: PANTOMIMIA
 Teatrul "L.S. BULANDRA" (614.75.46): Sala Izvor - ora 18.00: ARSENIC SI DANTELĂ VECHE; Sala Grădina

orele 12; 14.15; 18.45 OMUL DIN VEST (SUA 1958, R: Anthony Mann. Western)

Duminică 27 iunie

Eforie
 orele 10; 12.15 INCIDENTUL
 orele 14.30; 18 LUDWIG (Italia-Franță-R.F.G., 1973, R: Luchino Visconti. Dramă psihologică, frescă istorică)
 Union
 ora 10 OMUL DIN VEST
 orele 12; 14.30 DRAGOSTE DE DUPĂ-AMIAZĂ (SUA, 1957, R: Billy Wilder. Comedie dramatică)
 orele 17; 19 LOCOTENENTUL McQ ÎN ACTIUNE (R: John Sturges. Film de suspens, crimină)

Luni 28 iunie

Eforie
 orele 14.30; 18 LUDWIG
 Union
 orele 15.30; 18 DRAGOSTE DE DUPĂ-AMIAZĂ
Martă 29 iunie
 Eforie
 orele 10; 19 PSYCHO (SUA, 1960, R: Alfred Hitchcock. Film de groază)
 orele 12.15; 14.30; 16.45 PORTRET DE FAMILIE (Italia-Franță, 1974, R: Luchino Visconti. Dramă psihologică)
 Union
 orele 10; 14.15 VESTUL SĂLBATIC (SUA, 1977, R: Gilbert Joachim. Antologie cinematografică, western)
 orele 12; 16.30; 18.45 CĂLĂREȚUL ELECTRIC (SUA, 1979, R: Sydney Pollack. Western, comedie)

Miercuri 30 iunie

Eforie
 orele 11; 16: 18.30 INOCENTUL (Italia, 1976, R: Luchino Visconti. Ecranizare, dramă de familie)
 ora 13.45 PSYCHO
 Union
 ora 10 CĂLĂREȚUL ELECTRIC
 orele 12; 14.15; 16.30; 18.45 PE ELEŞTEUL AURIU (SUA, 1981, R: Mark Rydell. Comedie dramatică)

CINEMATOGRafe

25 iunie - 1 iulie 1993

HUDSON HAWK - Scala (611.03.72)
 - ora: 9-11-13-15-17.15-19.30; Favorit (745.31.70) - ora: 9-11-13-15-17-19;
Gloria (647.46.75) - ora: 10.30-13.15-16-18.45

JUSTIȚIARUL - Luceafărul (615.87.57) - ora: 9-11-13-15-17.15-19.30;
Melodia (611.13.49) - ora: 9-11-13-15-17.19

ULTIMUL MOHICAN (29 iunie-1 iulie) - Sala Palatului (615.73.72) - ora: 17.30

MISIUNE DE PEDEAPSĂ (Aliens) - Patria (611.86.25) - ora: 9-11.30-14.15-17-19.45; București (615.61.54)
 - ora: 9-11.30-14-16.30-19;

Excelsior (665.49.45) - ora: 10-12.30-15-17.30

VINĂTORUL DE RECOMPENSE - Studio (659.53.15) - ora: 10-12.30-15-17.30-19.45; Festival (615.63.84) - ora: 9-11.30-14-16.30-19

IUBEŞTE ŞI MUŞCĂ - Corso (615.13.35) - ora: 9-11.30-14-16.30-19;
Flamura (685.77.12) - ora: 10-12.30-15-17.30

FORMIDABILUL - Boulevard (635.61.10) ora: 9.15-11.15-13.15-15.15-17.15-19.15; *Pacea* (771.30.85) - ora: 12-14-16-18

DESTINUL LUI GANGA - Grivița (617.08.58) - ora: 10-13-16-19

LA LIMITA EXTREMĂ - Buzău (650.43.58) - ora: 14-18 NON STOP

DUPĂ GRATII (25-27 iunie) - Dacia (650.35.94) - ora: 10-12.15-14-30.17-19.15

LAMBADA (28 iunie-1 iulie) - Dacia (650.35.94) - ora: 10-12-14-16-18-20

SINGUR ACASĂ (25-27 iunie) - Drumul Sării (631.28.13) - ora: 13-15.15-17.30-19.45

PREZENTE ROMÂNEȘTI ÎN STRĂINATATE

Institutul Român de Cultură Venetia - Palazzo Correr Cannaregio 2214

- Expoziția "Bizanț după Bizanț"
 Horia Bernea, Marin Gherasim, Mihai Sîrbulescu

Prezintă dl. director Coriolan Babeti
 Expoziția este dedicată celei de-a XLV-a Bienale de Artă de la Venetia, care a avut vernisajul în 13 iunie
 Perioada: iunie-iulie 1993

Biblioteca Națională Széchényi din Budapesta prezintă expoziția de Cărți-objecți, a cărei secțiune principală e alcătuită din lucrările artiștilor români.
 Expoziția e deschisă pînă la sfîrșitul lui iunie.

A doua trienaliă internațională de la Tournai (Belgia), aflată sub înalțul Patronaj al Regelui Baudoin și al Reginei Fabiola, va prezenta în perioada 26 iunie-30 septembrie 1993 expoziția de tapiserie contemporană și artă țesutului din țările fostului bloc comunist, intitulată L'autre Europe.

Participă 18 țări, 350 artiști și sunt expuse 500 opere. România e singura țară prezentă cu două pavilioane: la Biserică Sainte-Marguerite și Academia de arte frumoase.

CINEMATOGRafe

DUPĂ GRATII (28 iunie - 1 iulie) - Drumul Sării (631.28.13) - ora: 13-15-17-30-19.45

MAGIE NEAGRĂ - Giulești (617.55.46) - ora: 10-12-14-16-18; Cultural (683.50.13) - ora: 10.30-13-15.30-18

THE DOORS - Floreasca (633.29.71) - ora: 13-15-45-18.15

COMMANDO (26-27 iunie) - Viitorul (610.67.40) - ora: 13-15-17

BĂTĂLIE DISPERATĂ - Auror. (635.04.66) - ora: 10-12.30-15-17.30; Cosmos (627.54.95) - ora: 13-15.15-17.30

DELIR - Miorița (614.27.14) - ora: 10-12-14-16-18

ARMA MORTALĂ (27 iunie) - Popular (635.15.17) - ora: 13-15.15-17.30

INCLEȘTARE PÎNĂ LA MOARTE (25-27 iunie) - Munca (621.50.97) - ora: 14-16-18

ROBOCOP (28 iunie-1 iulie) - Munca (621.50.97) - ora: 14-16-18

Cinematograful preferințelor dumneavoastră - Doina (613.09.97)

BODYGUARD (25 iunie) - ora: 12-14.30-17

BODYGUARD (26-27 iunie) - ora: 14.30-17

OLEK ȘI BOLEK ÎN VESTUL SĂLBATIC (26-27 iunie) - ora: 12

JOKER (28-29 iunie) - ora: 12-14-16-18

SUFLET SĂLBATIC (30 iunie-1 iulie) - ora: 12-14-16-18

Grădini-cinematograf

BĂTĂLIE DISPERATĂ - Aurora (635.04.66) - ora: 21

BODYGUARD (25-27 iunie) - Gloria (647.46.75) - ora: 21

SINGUR ACASĂ (28 iunie-1 iulie) - Gloria (647.46.75) - ora: 21

INSTITUTUL FRANCEZ

(București, Bd. Dacia 77)

• miercuri 23 iunie, ora 16.30 - filmul "Un Bon petit diable" (1983, R: Jean-Claude Brialy. Cu: Paul Courtois și Alice Sapritch)

• Luni 28, marți 29, miercuri 30 iunie - coločiu "Le temps dans les Sciences"

CENTRUL CULTURAL AMERICAN

(București, str. Jean-Louis Calderon 7-9)

• luni 28 iunie, ora 16.00: Riu Ohio: marele riu albastru (film documentar)

• marți 29 iunie, ora 16.00: Calomnia și presa (film documentar din ciclul "Presă și dilemele ei", ce prezintă o dezbatere pe tema conflictului între dreptul publicului de a cunoaște adevărul și cel al individului de a-și proteja bunul său renume, la care participă jurnaliști, juristi și oameni de afaceri)

• Orarul bibliotecii: luni și joi 10.30-17.30, marți, miercuri și vineri 10.30-16.30. Secția video este deschisă zilnic între 10.30-16.30. Biblioteca va fi închisă în lunile iulie și august. Cărțile nou intrate în colecția bibliotecii vor putea fi imprumutate începând cu luna septembrie.

SORIN ANTOHI

Platon, inamicul public nr. 1*

În zilele interminabile noiște tranzitii, cititorul român cultivat pare să se fi refugiat într-o amniotică listă de frustrări mai vechi: el cîstește (sau, oricum, cumpără) în fine versiunile în limba maternă ale celor cărti care circulau cîndva pe sub mină, însotite de o aură soteriologică, pentru a fi pierdute eventual în vreo percheziție ori în biblioteca ideală a vreunui amic mai sensibil la cultură decât la onoare. Fără îndoială, puține edituri funcționează la fel de bine ca Humanitas în orizontul de așteptare al acestui electorat frustrat; Gabriel Liiceanu și echipa sa au cea mai exactă imagine a bibliotecii fantasmatic pe care, "supt vremi", o năzaream cu toți; mai mult, Liiceanu însuși era printre aceia care, sub privirile tandru exigeante ale lui Noica, trudeau la un proiect similar: cînd aproape orice altceva mergea prost, ei construiau o cultură elitară, subtilă și oarecum anistorică, aşa cum e orice cultură lumiște întîrziată, ba încă una în care corifeii râmîn marginali, iar instituțiile au cu totul altă treabă decât reproducerea paradigmăi "bulvardelor culturale".

Astăzi, urmînd un tipar răspindit (transformarea unui hobby într-o profesiune, instituție sau afacere), artizanii culturali și-au rutinizat feroarea, reci-clindu-și o parte din aura simbolică și combinînd-o cu *Zeitgeist-ul*: ei sunt patroni, onorabili concețăteni privatizați; în fine, ei par singurii intelectuali (poate mai mult decât cei ce în ore pe la universități private, întră în mica industrie a consultantilor sau în cea, mai nedemnă, a politicianismului) recuperabili de către stricta versiune autohtonă a eticii protestante – "Noi muncim, noi nu..." Cu toate acestea, ceva din patetismul haiduciei culturale de altădată răzbate printre smile-uri, deconturi, business lunch-uri și strategii de dezvoltare: pînă la urmă, știm că toți că înalta cultură va rămnîne la noi o ciudată aventură, incongruă și heterodoxă, agresată deopotrivă de tropismele noastre profunde, în sfîrșit triomfale (Istanbulul, societatea de status, lăutarii); de mecanisme, stilurile de viață și valorile societății de consum more valachico; de criza endemică a lumii academice, cu pivotul ei, precaritatea universității, a învățămîntului în general.

Cu aceste precauții, să răsfoim acum primul volum din celebrul pamphlet al lui Karl R. Popper, *Societatea deschisă și dușmanii ei*, apărut deunăzi la Humanitas, în foarte buna traducere,

exactă și fluentă, a lui Dragan Stoianovici. Acest prim volum, intitulat "Vraja lui Platon" ("The Spell of Plato", în original), are de ce deconcerta pe românii dedeați la înalta cultură: pentru ei, Platon este desigur celălalt nume al Culturii, Liiceanul genial al acelui Noica atenian care detesta scriitura, Socrate. La noi, Platon a fost vorbit (atât cit a fost) în totdeauna de bine, iar ediția operelor sale, începută la Editura Științifică și Enciclopedică, e unul dintre putinetele monumente recente de eruditie. Scrierile "politic" ale lui Platon, mai ales Republica, au fost comentate cu reverentă, eruditie uneori distanță (Andrei Cornea), ingeniozitate (Noica a "citat" Republica mai curînd ca pe o utopie interioară, apăsînd pe corespondență suflet-cetate). Poate doar poemele să încercă un frison, auxind prin seminarii, ceneacuri și cafenele de Platonul cel dur, sfetnic de politicieni, precursor de utopiști, care le îzgănește înaintașii din cetatea ideală. Dar chiar și poetii nostri, dacă se gîndeau mai bine, observau că în *Dystopia Carpathica* versificatorii erau la mare preț, iar cetatea cea mai totală permitea chiar cultul poetilor buni, căci de români distopici în tiraje de masă și primiți entuziasmat la frumosese săzători dionisiace. Ce-o fi avînd, aşadar, cu Platon, acest Popper – pe care îl știam mai curînd ca epistemolog?

Popper, epistemologul, a publicat în 1934 *Logica cercetării*, rămasă pînă la atacurile lui Thomas S. Kuhn un fel de breviar al teoreticienilor științei, cîtă și de publicul român după 1981, poate cu speranță că găsește astfel o logică pentru o activitate tot mai irațională. Popper austro-marxistul a avut un destin mai fluctuant: apostat încă de la ieșirea din adolescență, el avea să devină rapid un adversar nefimpăcat al materialismului dialectic și istoric; astfel, cred că plecarea sa în exil (Noua Zeelandă, 1936-1946; Anglia, devenită a doua sa patrie) a fost un fel de izbăvire, fiindcă social-democratul a devenit liber să-l critique pe Marx fără cenzura interioară dictată de jocul politic austriac din anii '30 (cine atacă fundamentele stîngii, orice ar crede el însuși, incurajează fascismul). La antipozit, Popper scăpase de presiunea tovarășilor de drum, după cum scăpase de cei care l-ar fi trimis, poate, la gazare. Liber, dar obsedat de apocalipsa europeană, epistemologul începe să-și rafineze o intuiție din 1919-1920 (pentru un tînăr născut în 1902, nu e o intuiție oarecare), care l-a muncit toată viața: cursul istoriei nu poate fi prezis pe baze raționale.

ale lui CĂLTIA, încărcate de suma viețuitoarei, reprezentînd elementele primordiale, parcă revîrsîndu-se dintr-un corn al abundenței imaginativă și ocupîndu-și locul simbolic bină precizat în creștetul, în stînga sau dreapta trupului, ieșind din gura sau în prelungirea mîinii acestor ființe, ce alcătuiesc un bestiar sui-generis, o lume unică în felul ei, colcătoare și tragică, bîntuită de un duh arcimboldesc, fără montajele metonimice ale acestuia, ci articulată narativ.

Dacă desenele și-au găsit expresia inconfundabilă abia în ultimul deceniu de creație, picturile sale forjate dintr-o plasmă cromatică extrem de prețioasă și cu armonii rare, ce nu exclude însă zone de mare îndrăneală gestuală, toate incorporate în atmosfera generală de un hieratism aparte a compozițiilor, vin în continuarea preocupărilor sale întotdeauna de investigare a cuplului, procesiunilor și ritualurilor, a raporturilor cu ambientul istoric sau natural, la care se adaugă acum un anume teatralism (vezi perechile ce descind din "comedia dell'arte"), avînd în spate perdeaua grea,

K. R. POPPER

Societatea deschisă și dușmanii ei

volumul I
VRAJA LUI PLATON

SCENICULTURA

Theoretic, Popper rezolvă această problemă într-o altă carte, *Mizeria istoricismului*, unde tema principală este marxismul, iar demonstrația recurge masiv la astuțiile logiciei, prin care premissa doctrinei istoriciste (predictibilitatea istoriei) este divulgată ca silogism falacios. De fapt, argumentele lui Popper sunt atât de clare, încît prefața cărtii și suficientă, fiindcă rezumat și sistematizează toată demonstrația. În rest, aluzia la Marx din titlu e clară: ar mai rămîne discuția, oțoasă într-o gazetă, cu privire la *Historicismus*, care nu trebuie confundat cu *Historismus* (pp. 50-55 din cartea mea, *Utopica. Studii asupra imaginarii social*, Ed. Științifică, 1991, împreună cu notele aferente, îi pot îndruma pe curioși). Dar mentalul expeditiv al logicianului pare să se întîlnească la Popper cu un scrupul factologic, drept care începe să adune o colecție de probe contra istoricismului. Treptat, din acest viciu de arhivar să-născut *Societatea deschisă și dușmanii ei*, terminată în 1943 și tipărită cu sprijinul lui F.A. von Hayek și E. Gombrich; Hayek îl găzduise pe colegul său vienez în seminarul de la London School of Economics. El publicase în *Economica* și îi va ajuta să pătrundă, după război, în legendarul său grup de economisti, politologi și filozofi.

Întreaga lucrare, deși expusă cronologic (Platon inspiră primul volum; Hegel și Marx sunt tratați în cel de-al doilea), e construită regresiv: Popper luptă cu marxismul și fascismul, dar ambele aveau rădăcini în Hegel; Hegel, la rîndul său, avea surse antice, de la Heraclit la Aristotel, dar mai ales în opera lui Platon. Așa se face că Platon

devine sub pana lui Popper inamicul public nr. 1, gînditorul care, grătie prestigiului său exceptional, face din "societatea închisă" un model exemplar. Pentru Popper, societatea închisă e societatea "magică, tribală sau colectivistă". În vreme ce societatea "în care indivizi se confruntă cu decizii personale" e deschisă. Modelul societății închise e una din primele interpretări ale totalitarismului, încă saturată de referințele la tirania antică și oarecum debilită de culturalism; fostul "idealistic" austro-marxist și rigurosul logician privilegiază ideile politice și conotațiile lor metafizice, fără să ajungă în fond la istoria reală, dar mai umilă, a societăților și statelor. Paradoxal, Popper construiește tot o filozofie speculativă a istoriei, desigur construcția sa e perpetuă demolată de tehnologia filozofiei analitice: în ambele cărti menționate, dar mai radical în *Conjectures and Refutations*, atacul împotriva utopiei – societatea închisă prin excelență – e sistematic, teoretic, de o eleganță matematică. Istorica, mai confuză, e încă departe, deși, indubitable, alimentează violența unui filozof hătit de evenimente. Dar Popper poate rămîne optimist (mai ales după o vizită în SUA, după cum mărturisește): dacă ar fi să-l credem, caracterul societăților afîrnă decisiv de un fel de istorie intelectuală; e suficient să stim cine sunt inamicii, pentru a face dintr-o societate închisă una deschisă; societatea întredeschisă ori capcanele deschiderilor "care se închid" nu par ipoteze relevante. Si nici pesimismul modelului dat totalitarismului de Hannah Arendt, sau în fizică – de Orwell, nu rezistă optimismului funciar al unei analize logice.

Există ceva extrem de măgulitor pentru intelectuali într-o asemenea ziunie. Chiar motto-ul primului volum, luat de la Samuel Butler (autorul a două distopii plasate în *Erewhon*, un Nicălier pe dos), implică o lume edificată de intelectuali sau, oricum, la instigația acestora. Austro-marxistul îl întîlnește astfel pe Platon, dar îl atinge și pe altii, de la Hegel și Marx la Lenin și chiar la intelectuali est-europeni deveniți oameni politici. Așa să fie? Oare intelectualii, chiar în forma lor mutante, intelighenția, fac istoria?

Amicus Plato, pare să spună Popper, dar uități cîte ni se trag de la el! *Amicus Popper*, săn tentă să adaug, dar istoria și utopia au întîlneri ceva mai perverse, în care nu întotdeauna prima ascultă de cealaltă. Oricum, ce poate fi mai nobil decât să-l cîstești pe Karl R. Popper? Așa, pînă și lumea noastră inundată de necazuri pedestre participă pentru o clipă la dramele spiritului.

* Karl R. Popper, *Societatea deschisă și dușmanii ei*, volumul I, *Vraja lui Platon* – Editura Humanitas, colecția *Societatea civilă*.

GHEORGHE VIDA

ȘTEFAN CĂLTIA la "CATACOMBA"

O producție artistică impresionantă – rod al ultimilor ani – desfășoară ȘTEFAN CĂLTIA în sîrdele "CATACOMBEI", în care se adaugă acum și sălile de sus, aflate în reparatie, ale unei aripi a MUZEULUI COLECTIILOR. Aici se impun, la prima vedere, cu o neobișnuită pregnanță vizuală, desenele vaste, întinse pe verticale mari înălțimi (pe care eu, cel puțin, le percep ca un fel de proiecte de flintini teriomorfe), dezvoltate repetitiv, dar și augmentate în succesiuni alegorice, atent studiate și hrănite din belsgug de fabuloasa memorie figurativă a artistului. În același timp al receptării, dispuse aparent fără un discurs conceput în prealabil, alte desene și gravuri prezintă cunoștele personaje

despărțitoare de lumea reală, sau amplul triptic intitulat "CORTEGIU", unde regăsim, magistral rezumate, o serie de motive fundamentale, recurente ale panopticului său viziunări. Este – în treacătie spus – un procedeu pe care îl va mai utiliza adesea (în actuala expoziție, de pildă, într-o stampă reuneste, concentrat, ilustrațiile sale la *Golem*-ul lui Gustav Meyrink).

În general, modul extrem de liber în care artistul reia fragmente, teme, conjunctii plastice din propria pictură sau din repertoriul ilustru al istoriei artelor (cu predilecție EVUL MEDIU tîrziu sau manierismul secolului al XVI-lea, care de fapt este și o reinterpretare a EVULUI MEDIU), pe care le redefineste la altă scară, în alte contexte, chiar îl metamorfozează în alte regnuri, ceea ce-l duce în final la elaborarea unei adevărate "poetică" vizuale transformaționale, unde totul este posibil, dacă acceptăm convenția, codul celor 7 cetăți (dealuri?) al siglei CĂLTIA – nume de referință, de pe acum, în cultura românească a acestui sfîrșit de mileniu.

Rețeta eternei tinereți a întreprinderilor japoneze

Vîrstă intreprinderilor japoneze: bâtrinele (în jur de 55 de ani) sunt siderurgia, chimia, construcția de nave; ele au fost locomotivele redresării Japoniei după războli. Maturile (în jur de 40 de ani) sunt automobilele, electronica; au constituit stîlpul dezvoltării în anii 80. Tinerele – automatizări și jocuri video.

Vîrstă unei intreprinderi nu are nimic de-a face cu data ei de naștere. Această vîrstă este un indice compozit care privește creșterea profitului, media de vîrstă a salariaților și vîrstă instalațiilor.

"Vîrstă" unei intreprinderi nu are nimic de-a face cu data ei de naștere. Societățile care susțin dezvoltarea economiei japoneze și care au cea mai mare vitalitate au adesea între 30 și 44 de ani. Nintendo, care a luat un avînt rapid datorită consolelor pentru jocuri, are 30,1 ani; Toyota, în plină creștere cu toată criza automobilelor, are 36 de ani, iar Hitachi, 38,6 ani. Yomeishu, distileria fondată în 1602, se menține la vîrsta de 51,4 ani. În ciuda lungii ei istorii.

Nihon Keizai Shimbun a pus la punct o metodă originală pentru a calcula "vîrstă" unei intreprinderi. După ce a selectat cîteva societăți recent create și cîteva create mai demult, a studiat indicii semnificativi ai diferenței între grupa celor "bâtrine" și a celor "tinere". În baza ultimilor indicii financiare ai intreprinderilor, indicii afișați în banca de date Nihon Keizai Shimbun. Trei indicatori marchează net diferența între cele două grupe: mai întîi, taxa medie a creșterii beneficiilor în ultimii 5 ani, vîrstă medie a salariaților și apoi vîrstă instalațiilor.

În industria grea (siderurgie, chimie, construcții navale, industria hîrtiei, a cimentului), intreprinderile care au contribuit la ridicarea Japoniei după războli și la menținerea ei la un nivel ridicat au o vîrstă medie de 55,7 ani. Vîrstă de pensionare a unui salariat:

Principalele intreprinderi din industria electrică a automobilului și a motoarelor au o vîrstă care variază între 35 și 44 de ani. Cu alte cuvinte – sunt în floarea vîrstei!

Din categoria acelor intreprinderi care au între 20 și puțin peste 30 de ani fac parte societățile specializate mai mult sau mai puțin în computere și jocuri video sau intreprinderile pionier (de talie medie), care ar putea deveni locomotiva de mîine a economiei japoneze și care privesc serviciile și tehniciile speciale. Problemele acestor intreprinderi sunt legate de destinul industriei, în ansamblu. Sistemul industriei carbonifere sau textile, de exemplu, a cîntărit greu asupra multor intreprinderi din Marea Britanie, țara de origine a revoluției industriale, dar și în Statele Unite sau Japonia.

Intreprinderile se dezvoltă, devin gigantice, ca în final să cadă, neputind să se adapteze schimbărilor. De regulă, o societate are, ca speranță de viață, 30 de ani. În realitate însă, cu o bună gestiune, intreprinderile supraviețuiesc mult mai mult, ba chiar pot întineri. Patru dintre factorii care asigură longevitatea:

1. Reînnoirea salariaților

Cîteva rețete de longevitate se pot găsi în industria navală, în care intreprinderile au, în medie, 58 de ani. La 47,9 ani, Mitsubishi Heavy Industries are

cu 10 ani mai puțin decât celelalte intreprinderi din sector, întinerind cu 6 ani după 1988. Această întinerire se datorează scurtării mandatului acordat administrației: după marea fuziune din 1964, administratorii (care au un rang superior față de administratorul delegat) rămîn pe post aproximativ patru ani și jumătate. Schimbarea lor, care antrenează reînnoirea salariaților, produce numeroase mutații în rîndul personalului. Pentru Kunio Ito, profesor la Universitatea Hitotsubashi, "acest tip de gestiune a personalului va determina de acum înainte dezvoltarea unei intreprinderi"; este rețeta pe care Mitsubishi a adoptat-o.

2. Prioritatea acordată celor mai rentabile activități

În vreme ce automobilul intră în perioada sa de maturitate, Toyota afișează o tinerețe frapantă, fapt care se datorează marilor beneficii obținute prin aplicarea unei strategii ce poate fi definită astfel: "a te diferenția de ceilalți prin determinarea clară a activităților centrale care vor rămîne relativ preponderente". În acest fel, o gestiune care privilegiază activitatea principală determină dinanismul acelei intreprinderi.

3. Schimbarea direcției pentru un sector în expansiune

Tinerețea persistentă a intreprinderii Asahi Chemical Industry – specializată la început în textile – se datorează transformărilor ei. Strategia societății s-a orientat întotdeauna cu mult curaj spre domeniile în expansiune, trecind de la textile și chimie la construcții și produse farmaceutice. Este o bună metodă de a contracara bâtrînețea care însoțește întotdeauna declinul.

4. Reformele în cadrul intreprinderii

Toray, una din mari intreprinderi textile, are cu 8 ani mai mult decît riva sa, Asahi Chemical Industry. De aceea, Toray a elaborat un plan de gestiune pe termen lung, privind trei mari direcții: dezvoltarea, gestiunea "federalistă" și internaționalizarea.

Aplicînd acest plan de gestiune, se apreciază că în 5 ani întreprinderea va trece de la vîrstă de 55 de ani la 40. Dar acestea nu sunt decît previziuni. În realitate, întinerirea intreprinderii Toray depinde de reformele de gestiune și, mai mult decît atât, de dezvoltarea acelor activități strategice care producse farmaceutice.

Longevitatea unei intreprinderi depinde în exclusivitate de efortul continuu privind gestionarea ei; din acest motiv, patronii vor trebui să țină cont de importanța întineririi intreprinderilor lor, asigurînd o întrebuitare optimă a oamenilor, materialelor, capitalului și informației. Formarea personalului, dezvoltarea tehnicilor, decizile directiei reprezintă cheia creșterii sau decăderii unei intreprinderi.

În Statele Unite, societăți de primă mărime ca IBM sau General Motors au trebuit să facă față, rînd pe rînd, unei degradări rapide a beneficiilor lor. Si în Japonia, mari intreprinderi se lansează în prezent într-o acțiune de structurare în profunzime.

Secretul dezvoltării este MAGIC

Cinci sunt cheile reușitei unei intreprinderi:

1. Mărime mijlocie
2. Agilitate în adaptare la schimbări
3. Grușul aventurii
4. Inovație
5. Concentrare pe un domeniu de muncă.

Acesta este rezultatul unui studiu efectuat de Nihon Keizai Shimbun asupra cîtorva sute de intreprinderi, studiu care a definit elementele cheie care duc la creșterea beneficiului.

Traducere și adaptare după "Nikkei Sangyo Shimbun" de RODICA PALADE

Deutsche National-Zeitung

23 / 43. Jährung
Juni 1992

freiheitlich ■ unabhängig ■ überparteilich

R 2295 C

mmer mehr Kriminelle Ausländer

Vorsicht, Fälschung

25 noiembrie 1990: Într-o discotecă din Eberswalde (Germania Răsăriteană) un grup de skinheads ucide un angolez.

20 septembrie 1991: O tabără de azilanti, locuită de romi din România, este atacată la Hoyerswerda (Sachsen/Est); cca. 30 persoane au fost rănite.

3 octombrie 1991: La un an de la unificare o bandă de skinheads incendiază la Hünxe (Renania de Nord-Vestfalia/Vest) o tabără pentru azilanti; două fete libaneze au fost grav rănite.

15 martie 1992: La Saal (Mecklenburg-Vorpommern/Est) un grup de tineri omoară un azilant din România.

18 martie 1992: Doi skinheads ucide în bătăi un bărbat la Buxtehude (Saxonia Inferioră/Vest).

19 martie 1992: Un bărbat, care a purtat discuții politice contradictorii cu niște skinheads, devine la Flensburg (Schleswig-Holstein/Vest) victimă confrântărilor săi.

Cronologia atacurilor neonaziste din Germania

4 aprilie 1992: Căminul de azilanti din Hörsel (Renania de Nord-Vestfalia/Vest) va fi incendiat. Un cetățean german moare în flăcările incendiului.

25 aprilie 1992: În cartierul est-berlinez Marzahn este injunghiat un vietnamez de către un extremist de dreapta.

9 mai 1992: La Magdeburg (Saxonia/Est) huligani de extremă dreapta atacă niște punkiști considerați simpatizanți ai străinilor. Un punkist moare în urma loviturilor.

1 iulie 1992: Un bărbat fără adăpost este injunghiat de către un tânăr neonazist la Neuruppin (Brandenburg/Est).

4 iulie 1992: La Zittau (Saxonia/Est) își pierde viața, în cursul unei încăierări între grupuri de neonaziști și azilanti, un tânăr german, iar mai mulți azilanti răniți trebuie spitalizați în urma rănilor suferite.

8 iulie 1992: La Ostfildern, lîngă Stuttgart (Baden-Württemberg/Vest), mai mulți skinheads atacă niște

muncitori străini. Un albanez din Kosovo este ucis. Unul dintre ucigași a fost condamnat între timp la închisoare pe viață.

1 august 1992: Extremiști de dreapta omoară la Bad Breisig (Rheinland-Pfalz/Vest) un bărbat fără adăpost.

3 august 1992: Un extremist de dreapta din Stötternheim (Turingia/Est) ucide un muncitor polonez.

22 august 1992: În cartierul Lichtenhagen din orașul Rostok (Mecklenburg-Vorpommern/Est) bande dezlănțuite de extremiști de dreapta atacă timp de mai multe zile un cămin pentru azilanti (locuit mai ales de cetățeni români). O casă locuită de vietnamezi va fi incendiată. Cei atacați scapă nevămatăi.

29 august 1992: În cartierul vest-berlinex Charlottenburg doi skinheads ucide un vagabond fără adăpost.

26 septembrie 1992: Mai mulți neofasciști dau foc baracii evreiești din complexul muzeal al fostului lagăr de concentrare de la Sachsenhausen (Brandenburg/Est).

12 noiembrie 1992: Un șomer este ucis la Wuppertal (Renania de Nord-Vestfalia/Vest) de către skinheads.

21 noiembrie 1992: Un extremist de dreapta ucide în cartierul est-berlinez Marzahn un individ considerat opozent politic.

23 noiembrie 1992: În urma incendiului unei case locuite de turci, la Mölln (Schleswig-Holstein/Vest), mor trei persoane. Făptașilor li s-a intentat un proces.

15 ianuarie 1993: Skinheads neonaziști ucide un paznic la Erfurt (Turingia/Est).

9 martie 1993: Neonaziști ucide un turc la Mühlheim/Ruhr (Renania de Nord-Vestfalia/Vest).

29 mai 1993: La Solingen (Vest) mor, în flăcările unui incendiu pus la căle de extremiști de dreapta (unul dintre aceștia este membru al Uniunii Populare Germane, partid neofascist condus de Gerhard Frey, editorul gazetei xenofobe "Deutsche National-Zeitung" – Ziarul Național German), cinci cetățeni de origine turcă. Timp de o săptămână, la Solingen și-n alte orașe germane, au loc lupte de stradă între turci radicali – apartinând organizației neofasciste "Lupii cenușii" – și turci moderati, pe de o parte, și cu poliția germană, pe de cealaltă parte.

WILLIAM TOTOK

tipărit la
"PROGRESUL
ROMÂNESC SA"
Calea Plevnei 114
Tehnoredactare
computerizată
Adrian Baltag